

Usporedba Središnje knjižnice Slovenaca u Karlovcu i Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Zagrebu

---

Markuš, Petar

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:198259>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-06**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2022./2023.

Petar Markuš

**Usporedba Središnje knjižnice Slovenaca u Karlovcu i
Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Zagrebu**

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, lipanj, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Potpis:

Sadržaj

Sadržaj.....	ii
1. Uvod	1
2. Narodne knjižnice.....	3
3. Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Hrvatskoj	5
4. Kratka povijest Središnje knjižnice Slovenaca u Karlovcu.....	11
5. Kratka povijest Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Zagreb	12
6. Metodologija, cilj i uzorak.....	14
7. Rezultati istraživanja.....	16
8. Zaključak.....	44
9. Literatura.....	47
Sažetak	51
Summary	52

1. Uvod

Prema *Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* iz 2019. godine knjižnični sustav Republike Hrvatske čine Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu te narodne, školske, sveučilišne, visokoškolske, znanstvene i specijalne knjižnice.¹ U Republici Hrvatskoj djeluju i središnje knjižnice nacionalnih manjina koje su službeno osnovane 1991. godine odlukom Vladinog ureda za nacionalne manjine i Razvojne službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK).²

Da su knjižnice nacionalnih manjina važan segment suvremenih društava ukazuje i prvo hrvatsko izdanje IFLA-inih *Smjernica za knjižnične usluge multikulturalne zajednice* iz 2010. godine u kojima se nastoji promovirati pravedan i jednak pristup knjižničnim uslugama pripadnicima multikulturalne zajednice.³ Republika Hrvatska je *Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina*, koji je na snazi od 2002. godine, zajamčila pravo svim nacionalnim manjinama na uporabu vlastite kulture, jezika i običaja.⁴

U ovome diplomskom radu usporedit će se rad Središnje knjižnice Slovenaca i Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca. Knjižnica Slovenaca odabrana je jer se radi o knjižnici slavenske nacionalne manjine čija je matična zemlja u hrvatskom susjedstvu, dok rusinska i ukrajinska jer se radi o knjižnici pripadnika istočnoeuropske također slavenske nacionalne manjine s čijom zemljom (Ukrajinom) Hrvatska nema toliku povezanost kao sa Slovenijom. Obje knjižnice su osnovane odlukom Vladinog ureda za nacionalne manjine tijekom 1990-ih. Središnja knjižnica Slovenaca počela je s radom 1993. godine, a Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca 1995. godine. Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca ima svoje središte u Zagrebu, a manje zbirke su još smještene u knjižnicama u Vinkovcima, Lipovljanima, Vukovaru, Petrovcima, Sisku i Puli, dok se Središnja knjižnica Slovenaca nalazi u Karlovcu.

Glavni istraživački cilj jest prikazati i analizirati način rada navedenih knjižnica. Osnovna metoda kojom su prikupljeni podaci su intervjui koji su provedeni s voditeljicama Središnje knjižnice Slovenaca i Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca. U intervjuima je postavljen osnovni set pitanja za obje knjižnice i zaseban za knjižnicu Rusina i Ukrajinaca koji se tiče

---

¹ Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, članak 33: <https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEnicama-i-knji%C5%BEni%C4%8Dnoj-djelatnosti>, pristupljeno: 25. 4. 2023.

² *Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj – vodič* (Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.), 9-10

³ *Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu* (Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.), 15.

⁴ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 5: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>, pristupljeno: 25. 4. 2023.

okolnosti rada uzevši u obzir izbijanja nedavnog rata u Ukrajini. Neka od pitanja tiču se pitanja knjižnične građe, održavanja jezičnih tečajeva, održavanja manifestacija, problema u svakodnevnom radu itd. Uzevši u obzir nedavne i trenutne krize (pandemiju bolesti COVID-19 i ratnu situaciju u Ukrajini) istražiti će se i kako su knjižnice prilagodile svoj rad s obzirom na navedene krizne situacije.

2. Narodne knjižnice

Narodna knjižnica prema IFLA-inim smjernicama je definirana kao organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona treba osigurati pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte, te treba biti na raspolaganju svim članovima zajednica bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje. Glavne djelatnosti narodne knjižnice su pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi se zadovoljile obrazovne i informacijske potrebe te potrebe za osobnim razvojem.⁵ Narodne knjižnice trebale bi biti dostupne svim članovima zajednice. To uključuje i dostupnost pripadnicima nacionalnih manjina, a kada se kada se knjižnice vode načelom „Zadovoljavanja potreba korisnika“ trebaju obratiti pažnju i na razvoj knjižničnih zbirki koje se trebaju voditi prethodno navedenim načelom.⁶

Kako bi knjižnica mogla zadovoljiti potrebe svojih korisnika, djelatnici knjižnice trebaju biti upoznati sa sredinom u kojoj knjižnica djeluje. To jest, trebaju spoznati koje su lokalne potrebe korisnika ali i kakva je lokalna kultura u kojoj djeluju. Kako bi knjižnica bila u toku sa zajednicom kojoj pruža usluge knjižničari moraju biti svjesni ako dođe do kakvih promjena u društvu, do kojih je došlo zbog društvenih, ekonomskih ili demografskih promjena, promjena u dobnoj strukturi itd.⁷ Knjižnice, prilikom kreiranja svoje politike djelovanja, trebale bi prikupljati sociodemografske informacije lokalne zajednice, a to uključuje dobnu i spolnu strukturu, etničku raznolikost i obrazovnu razinu članova zajednice.⁸ Jedno od etičkih načela *Izvjješća svjetske komisije o kulturi i razvitku kulture* bila je zaštita manjina kao jedno od načela za razvoj civilnog društva i kulturnih politika.⁹

U IFLA-inom *Manifestu za multikulturalnu knjižnicu* multikulturalnost se odnosi na skladan suživot različitih kultura pri čemu se kultura definira kao skup različitih duhovnih, materijalnih, intelektualnih i emocionalnih obilježja društva ili neke društven skupine, a kulturna i jezična raznolikost se tumači kao zajednička baština čovječanstva koju treba njegovati i očuvati na dobrobit svima. Pošto knjižnice kao ustanove zadovoljavaju razne potrebe zajednice (uključujući kulturne i informacijske potrebe korisnika) one također

---

⁵ *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice* (Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.), 15.

⁶ Ibid, 22.

⁷ Ibid, 23.

⁸ ibid, 94.

⁹ Kovačević, Jasna. *Narodna knjižnica – Središte kulturnog i društvenog života* (Zagreb: Naklada Ljevak, 2017.), 13.

sudjeluju u promicanju multikulturalnosti. Stoga bi knjižnice trebale u odnosu na kulturnu i jezičnu raznolikost, pružati usluge svim članovima zajednica bez obzira na kulturno i jezično nasljeđe, osigurati informacije na odgovarajućim jezicima i pismima, pružiti širok izbor građe i usluga te zapošljavati osoblje koje će zadovoljavati raznolikost zajednice i biti osposobljeno za rad i pružanje usluga raznolikim zajednicama.¹⁰ Iz IFLA-inog *Manifesta za multikulturalnu knjižnicu* proizlazi da bi knjižnice trebale osigurati pristup svim korisnicima neovisno o njihovo kulturnoj i jezičnoj pozadini i omogućiti korištenje građe na njihovim jezicima i pismima. Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Hrvatskoj se mogu sagledavati kao nastojanje da one u sklopu narodnih knjižnica pruže usluge i potrebnu građu pripadnicima nacionalnih manjina u Hrvatskoj.

---

¹⁰ *Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu*, 47.

3. Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj uz većinski hrvatski narod žive i pripadnici drugih naroda koje imaju status nacionalnih manjina. Prema Članu 5. *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina* nacionalne manjine su definirane kao:

„skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.“¹¹

Prethodno navedenim *Ustavnim zakonom o nacionalnim manjinama* pripadnici nacionalnih manjina imaju osigurano pravo na služenje svojim jezikom i pismom te na kulturnu autonomiju održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanja i zaštite svojih kulturnih dobara i tradicije. Vrijedno je spomenuti da Ustavni zakona pruža mogućnost da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo osnivanja udruga, zakona, fundacija i ustanova za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja, kulturne, izdavačke (nakladničke), muzejske, arhivske, knjižnične i znanstvene djelatnosti.¹² Ovaj zakon dakle omogućava i osnivanje knjižnica pripadnicima nacionalnih manjina.

Knjižnica nije samo ustanova u kojoj se pohranjuje knjižnična građa koja se čuva i daje na korištenje korisnicima, niti je knjižnična djelatnost samo fokusirana na čuvanje i pružanje knjižnične građe. *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*, koji je na snazi od 2019. godine, propisuje mnoštvo obaveza koje treba obuhvatiti knjižnična djelatnost, a ona seže od nabave knjižnične građe i izradbi knjižničnih zbirki, stručne obrade knjižnične građe do pružanja informacija korisnicima itd. Između ostalog, knjižnična djelatnost obuhvaća i: „pripremanje kulturnih, informacijskih, obrazovnih i znanstvenih sadržaja i programa ...“.¹³ Prethodno navedene obaveze koje knjižnica preuzima na sebe tiču se i knjižnica nacionalnih manjina, osobito na njihov kulturni značaj u očuvanju kulturnog identiteta pripadnika nacionalnih manjina. Ako usporedimo popis stanovništva iz 2011. i 2021. godine vidjet ćemo da pada broj pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Prema popisu iz 2011. godine u Hrvatskoj je živjelo 4.284.889 stanovnika od čega je 328.738 bilo pripadnika

---

¹¹ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 5: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

¹² Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 15: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

¹³ Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, članak 6: <https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEicama-i-knji%C5%BEic%C4%8Dnoj-djelatnosti>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

nacionalnih manjina, dok prema popisu iz 2021. godine u Republici Hrvatskoj ima ukupno 3.871.833 stanovnika od čega je 240.079 pripadnika nacionalnih manjina.

Tablica 1. Nacionalne manjine u Hrvatskoj prema popisu iz 2011. godine prema abecednom poretku¹⁴

Nacionalne manjine u Hrvatskoj prema popisu z 2011. godine	Brojčani udio i postotak
Albanci	17.513 (0,41%),
Austrijanci	297 (0,01%),
Bošnjaci	31.479 (0,73%),
Bugari	350 (0,01%),
Crnogorci	4.517 (0,11%),
Česi	9.641 (0,22%),
Mađari	14.048 (0,33%),
Makedonci	4.138 (0,10%),
Nijemci	2.965 (0,07%),
Poljaci	672 (0,02%),
Romi	16.975 (0,40%),
Rumunji	435 (0,01%),
Rusi	1.279 (0,03%),
Rusini	1936 (0,05%)
Slovaci	4.753(0,11%),
Slovenci	10.517 (0,25%),
Srbi	186.633 (4,36%),
Talijani	17.807 (0,42%),
Turci	367 (0,01%),

¹⁴ Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Ukrajinci	1.878 (0,04%),
Vlasi	29 (0,00%)
Židovi	509 (0,01%).

Tablica 2. Nacionalne manjine u Hrvatskoj prema popisu iz 2021. godine prema abecednom poretku¹⁵

Nacionalne manjine u Hrvatskoj prema popisu z 2011. godine	Brojčani udio i postotak
Albanci	13.817 (0,36%),
Austrijanci	365 (0,01%),
Bošnjaci	24.131 (0,62%),
Bugari	262 (0,01%),
Crnogorci	3.127 (0,08%),
Česi	7.862 (0,20%),
Mađari	10.315 (0,27%),
Makedonci	3.555 (0,09%),
Nijemci	3.034 (0,08%),
Poljaci	657 (0,02%),
Romi	17.980 (0,46%),
Rumunji	337 (0,01%),
Rusi	1.481 (0,04%),
Rusini	1.343 (0,03%)
Slovaci	3.688 (0,10%),
Slovenci	7.729 (0,20%),

¹⁵ Vlada Republike Hrvatske – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/352>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Srbi	123.892 (3,20%),
Talijani	13.763 (0,36%),
Turci	404 (0,01%),
Ukrajinci	1.905 (0,05%),
Vlasi	22 (0,00%)
Židovi	410 (0,01%).

Slovenska i rusinska nacionalna manjina bilježe pad, dok ukrajinska bilježi porast. Prema popisu iz 2011. ukupno je u Hrvatskoj bilo 10517 pripadnika slovenska nacionalne manjine, da bi u 2021. broj pao na 7.729 osoba. Rusina je 2011. bilo 1936, a prema popisu iz 2021. broj je pao na 1343 osobe. Kod ukrajinske manjine je pak obratan slučaj te u 2011. broj Ukrajinaca u Hrvatskoj je 1878 a prema popisu 2021. 1905, čime broj Ukrajinaca bilježi blagi porast. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske od. 25. veljače 2022. do 31. prosinca 2022. godine ukupno je u Hrvatsku ušlo 22407 izbjeglica iz Ukrajine, od toga 11162 žena (49,8%), 3802 muškaraca (16,9%) i 7443 djece (33,3%).¹⁶ Iako je preko 20000 osoba ušlo iz Ukrajine vjerojatno nisu sve osobe ukrajinske nacionalnosti ili ne govore ukrajinski nego možda ruski, bjeloruski ili neki drugi jezik. U svakom slučaju, broj ljudi iz Ukrajine se znatno povećao zbog ratne situacije. Stoga je opravdano vidjeti kako su se knjižnice pripremile za potencijalno povećanje broja novih korisnika, u prvome redu se to odnosi na Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca.

Već je navedeno da prema Ustavnom zakonu pripadnici nacionalne manjine imaju pravo osnivanja knjižnica koje bi trebale zadovoljiti njihove potrebe. Osim toga, narodne knjižnice također imaju obavezu pružanja i osiguravanja građe pripadnicima nacionalnih manjina na njihovim materinskim jezicima. To vrijedi ako na području općine/grada živi više od 1500 stanovnika koji su pripadnici nacionalnih manjina i etničkih zajednica. Isto tako građa na stranim jezicima može činiti do 10 % ukupnog knjižnog fonda, osim u dvojezičnim lokalnim zajednicama i knjižnicama koje imaju funkciju središnjih knjižnica nacionalnih manjina.¹⁷

¹⁶ Republika Hrvatska – Ministarstvo unutarnjih poslova. Hrvatska za Ukrajinu: <https://hrvatskazaukrajinu.gov.hr/>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

¹⁷ Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Rasprave kako bi se knjižnice trebale prilagoditi potrebama nacionalnih manjina sežu još u razdoblje kraja 1980-ih godina. Na 9. sjednici Koordinacijskog odbora za narodne knjižnice 1988. godine izloženi su podaci o potrebama pripadnika manjina u pojedinim regijama, a kao rezultat rasprave trebale su se osnovati tri knjižnice za potrebe pripadnika manjina (tada se umjesto manjine koristio termin narodnosti) i to za mađarsku manjinu u Gradskoj knjižnici Beli Manastir, u Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ Bjelovar za češku narodnost i u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Puli za talijansku narodnost. Knjižnice nacionalnih manjina su službeno osnovane 1991. godine odlukom Vladinog ureda za nacionalne manjine i Razvojne službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.¹⁸ Programi financiranja takvih knjižnica bili su u nadležnosti Vladinog ureda za nacionalne manjine do 2000. godine. Nakon toga je financiranje preuzelo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske koje osigurava plaće djelatnicima i realizaciju programa.¹⁹ Središnje knjižnice nacionalnih manjina dio su programa narodnih/gradskih knjižnica koje moraju osiguravati knjižnične usluge za sve vrste, kategorije i dob stanovništva svoga područja i zajednice, uključujući i pripadnike nacionalnih manjina.²⁰

Danas u Hrvatskoj djeluje jedanaest središnjih knjižnica nacionalnih manjina:

1. Središnja knjižnica Mađara, Gradska knjižnica Beli Manastir
2. Središnja knjižnica za češku manjinu, Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar
3. Središnja knjižnica Slovaka, Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice
4. Austrijska čitaonica, Središnja knjižnica Austrijanaca, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
5. Središnja knjižnica Talijana, Gradska knjižnica i čitaonica Pula
6. Središnja knjižnica Albanaca, Knjižnice grada Zagreba - Knjižnica Bogdana Ogrizovića
7. Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca, Knjižnice grada Zagreba
8. Središnja biblioteka Srba, Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“
9. Središnja knjižnica Slovenaca, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

---

¹⁸ *Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj – vodič* (Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.), 9.

¹⁹ *Ibid*, 9-10.

²⁰ Središnje knjižnice nacionalnih manjina, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijeva/kulturne-djelatnosti-186/knjiznicna-djelatnost-361/sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina/525>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

10. Središnja knjižnica za Bošnjake, Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak

11. Središnja knjižnica Roma, Knjižnica Kali Sara u Zagrebu²¹

U Hrvatskoj djeluje još i knjižnica Židovske općine Zagreb koja nema status središnje knjižnice.²²

Iz popisa Središnjih knjižnica nacionalnih manjina može se uočiti da je većina knjižnica nacionalnih manjina u sklopu narodnih knjižnica. Osim što narodne knjižnice osiguravaju infrastrukturnu bazu (poput komunalnih usluga, internetske podrške, programa za obradu građe i sl.) njihov smještaj u narodne knjižnice, u mjestima gdje se nalaze pripadnici nacionalnih manjina, ima nekoliko ciljeva. Prvi cilj je zadovoljiti potrebe predstavnika nacionalnih manjina u skladu s Ustavnim zakonom, stvoriti informacijsko-metodičko središte za sve narodne knjižnice koje sudjeluju u programu knjižnica nacionalnih manjina, optimizirati troškove te izbjeći getoizaciju korisnika koji su pripadnici nacionalnih manjina.²³

Osnovne zadaće manjinskih knjižnica su nabava knjižne i neknjižne građe, promicanje čitanja knjiga na jeziku manjina, organizacija kulturnih programa i aktivnosti,²⁴ nabavu građe na jezicima manjina, osiguravanje korištenja knjižne i neknjižne građe, kao i međuknjižničnu posudbu.²⁵ U sklopu *Hrvatskog knjižničarskog društva* djeluje *Radna grupa za manjinske knjižnice* unutar *Sekcije za narodne knjižnice*, a osnovana je 2006. godine. Radna grupa okuplja knjižničare koji rade u Središnjim knjižnicama nacionalnih manjina i ostale knjižničare koji se bave nacionalnim manjinama. Radna grupa ima za ciljeve isticanje važnosti Središnjih knjižnica nacionalnih manjina u sustav narodnih knjižnica, unapređivanju statusa manjinskih knjižnica i programa namijenjenih nacionalnim manjinama, te suradnji sa sekcijama i komisijama Hrvatskog knjižničarskog društva. U nekoliko navrata Radnom grupom predsjedavala je voditeljica središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Hrvatskoj Katarina Todorcev Hlača.²⁶

---

²¹ Središnje knjižnice nacionalnih manjina, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijeva/kulturne-djelatnosti-186/knjiznicna-djelatnost-361/sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina/525>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

²² *Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj*, 10.

²³ Todorcev Hlača, Katarina. „Strategija razvoja središnjih knjižnica nacionalnih manjina unutar mreže narodnih knjižnica“ *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, Vol. 58 No. 1-2 (2016): 50.

²⁴ *Ibid*, 10.

²⁵ Središnje knjižnice nacionalnih manjina, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijeva/kulturne-djelatnosti-186/knjiznicna-djelatnost-361/sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina/525>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

²⁶ Radna grupa za manjinske knjižnice, https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/41/, pristupljeno: 12. 3. 2023.

4. Kratka povijest Središnje knjižnice Slovenaca u Karlovcu

Središnja knjižnica Slovenaca isprva je otvorena kao Odjel slovenske knjige u sklopu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu. Na manifestaciji otvaranja Odjela 20. listopada 1993. godine prisustvovali su kulturni, politički i javni djelatnici Grada Karlovca, Karlovačke županije, Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba te predstavnici knjižnice Milana Jarca iz Novog Mesta. Od političkih uzvanika otvaranju su bili nazočni veleposlanici Republike Slovenije u Hrvatskoj i veleposlanik Republike Hrvatske u Sloveniji. Tadašnja savjetnica za narodne knjižnice u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu Đurđa Mesić objasnila je na svečanom otvaranju da je karlovačka knjižnica odabrana za otvaranje slovenskog odjela zbog njenih stručnih djelatnika i zbog kvalitete rada knjižnice. Na odabir karlovačke knjižnice utjecao je i geografski faktor. Grad Karlovac smješten je u središnjem dijelu Hrvatske u blizini većih gradova poput Zagreba (koji ima značajan broj slovenske nacionalne manjine) i Rijeke, te se nalazi u blizini slovenske granice, stoga je Karlovac odabran kao pogodno mjesto za prekograničnu suradnju između Hrvatske i Slovenije.²⁷ Tijekom 1990-ih slovenska knjižnična građa bila je raspoređena na nekoliko odjela (Informativno-posudbenom, Studijskom i Odjelu za djecu i mladež), a 1999. godine je slovenski Odjel dobio svoj zaseban prostor u tadašnjem distanciranom odjelu u karlovačkom naselju Švarča. Odjel slovenske knjige je ponovno premješten 2005. godine u prostor Gradske knjižnice Karlovac, a otvaranjem novog dijela karlovačke knjižnice 2007. godine slovenska knjižnica je dobila zaseban prostor u sklopu Informativno-posudbenog odjela. Odjel je tek 1999. godine dobio voditeljicu (prva voditeljica bila je Dubravka-Žgela Hren) i iste godine je Odjel preimenovan u Središnju knjižnicu Slovenaca. Od 2000. godine Središnje knjižnice nacionalnih manjina su pod ingerencijom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.²⁸

---

²⁷ Središnja knjižnica Slovenaca u RH: https://gkka.hr/?page_id=1960, pristupljeno: 12. 3. 2023.

²⁸ Bišćan, Frida. *Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ – Karlovac 1838. – 2008. prilozi za povjesnicu* (Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2008.), 178.

5. Kratka povijest Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Zagreb

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca otvorena je u Zagrebu 9. prosinca 1995. godine u sklopu već spomenutog projekta kojim su se otvarale središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Knjižnica je otvorena u sastavu Knjižnica grada Zagreba te i danas djeluje u njenim prostorima, a građa knjižnice smještena je na Informativno-posudbenom odjelu i Glazbenom odjelu Gradske knjižnice na Starčevićevom trgu.²⁹ Središnji fond je smješten u navedenoj Gradskoj knjižnici u Zagrebu, a dio građe se može posuđivati u knjižnicama u Vinkovcima, Lipovljanima, Slavonskom Brodu, Vukovaru, Osijeku i Puli. Građa knjižnice je inventarizirana i katalogizirana u sustav *Zaki* koju koristi KGZ (Knjižnice grada Zagreba) a sadrži knjige, časopise, novine te audio-vizualnu građu.³⁰

Jedan od razloga zašto je knjižnična građa razmještena i u drugim knjižnicama diljem Hrvatske jest prostorna raspršenost rusinske i ukrajinske nacionalne manjine, na što ukazuju i prostorni smještaj udruga rusinskih i ukrajinskih nacionalnih manjina. Dvije najveće udruge Rusina djeluju u Vukovaru (*Savez Rusina Republike Hrvatske*) i „Rusnak“ – *Društvo Rusina u republici Hrvatskoj* u Petrovcima.³¹ Od najvećih ukrajinskih društava u Hrvatskoj djeluju *Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske* sa sjedištem u Vukovaru, *Društvo za ukrajinsku kulturu* u Zagrebu i *Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Kobzar“* – također u Zagrebu.³²

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca djeluje u sklopu Knjižnica grada Zagreba (a smještena je u prostore Gradske knjižnice u Zagrebu), a takav način rada ima svojih prednosti poput osigurane tehničke podrške, postojanje odjela za obradu knjiga i sl. Što se tiče građe koja je smješten u drugim gradovima voditeljica Hlača je detaljnije objasnila da to nisu zasebni knjižnični odjeli unutar narodnih knjižnica. Ideja je bila da knjige čiji broj se povećao da se raspodjeli po drugim knjižnicama gdje je bila koncentrirana rusinska i ukrajinska nacionalna manjina. Međutim, to se je pokazalo kao veliki problem nakon prelaska na računala jer se nije riješilo pitanje zaduživanja i razduživanja. Zato je pronađeno rješenje da

---

²⁹ Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, <https://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/odjeli-265/sredisnja-knjiznica-rusina-i-ukrajinaca-republike-hrvatske/792>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

³⁰ Todorčev Hlača, Katarina. *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020.* (Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica, 2021.), 38.

³¹ Rusini – Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/rusini-i-ukrajinci/370>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

³² Ukrajinci - Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/ukrajinci/1103>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

ona građa koja se otpisuje iz knjižnice u Zagrebu ostaje drugim narodnim knjižnicama na korištenje. Međutim, ispostavilo se da druge knjižnice nemaju osoblje koje bi se bavilo tim knjigama, pa je jedan dio otišao k udrugama nacionalnih manjina koje su otvorile svoje vlastite male knjižnične fondove. Voditeljica surađuje na uređivanju tih knjižničnih fondova nacionalnih manjina. Tako u sklopu *Saveza Rusina* u Vukovaru djeluje knjižnica koju voditeljica Hlača povremeno uređuje, radi s volonterima, a čak im je poklonjeno i računalo s *Crolistom* (integrirani knjižnično-informatički sustav i skupni katalog)³³, tako da knjižnica *Saveza Rusina* u Vukovaru djeluje kao svojevrsna filijala Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca.³⁴

---

³³ Rajter, Željko. „CROLIST WWW OPAC”, <http://www.unibis.hr/hbd.htm>, pristupljeno: 25. 4. 2023.

³⁴ Todorčev Hlača, Katarina. Intervju, 11. 4. 2023.

6. Metodologija, cilj i uzorak

U ovome radu korištena je metoda strukturiranog intervjua koja se ubraja u područje kvalitativnih istraživanja čiji cilj jest spoznati kako sudionici intervjua tumače određene događaje ili pojave, nastojeći time dublje spoznati istraživanu pojavu, uzimajući u obzir osobno iskustvo sudionika i njihovo viđenje stvarnosti.³⁵ Metoda intervjua je korištena jer je za razliku od srodne metode ankete fleksibilnija u smislu da ako sudioniku intervjua nije jasno postavljeno pitanje voditelj intervjua može detaljnije pojasniti pitanje i približiti ga sudioniku intervjua.³⁶ Prilikom provođenja intervjua voditelj bilježi odgovore te održava formalan odnos s ispitanikom (to znači ne davati osobne informacije, izražavati vlastita mišljenja ili povratne informacije o sadržaju danog odgovora).³⁷ Strukturirani ili standardizirani intervjui jest onaj koji je u potpunosti planiran s čvrstom shemom od koje se tijekom razgovora ne odstupa nego je se pridržava tijekom vođenja intervjua, a ispitanicima se postavljaju ista pitanja, na isti način i istim redoslijedom. Ispitanicima se postavljaju ista pitanja, na isti način i istim redoslijedom, a intervjui se provode individualno između voditelja intervjua i ispitanika.³⁸

Glavni istraživački cilj jest prikazati i analizirati način rada slovenske knjižnice i knjižnice Rusina i Ukrajinaca. Za potrebe ovoga rada korišten je unaprijed sastavljeni set pitanja koji se sastojao od dva dijela. Prvi dio činio je set od 12 pitanja koji su bili vezani za rad knjižnica. Drugi set od 5 pitanja bio je namijenjen samo za Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca kako bi se spoznalo kako se je knjižnica postavila s obzirom na ratom zahvaćenu Ukrajinu te na dolazak ukrajinskih izbjeglica u Republiku Hrvatsku. Postavljeno je i zasebno pitanje za karlovačku knjižnicu u vezi mjera koje su poduzete za izbjeglice iz Ukrajine. Uzorak se sastojao od ukupno tri intervjua, od toga dva s voditeljicom Središnje knjižnice Slovenaca te jednog s voditeljicom Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca. Knjižnica Slovenaca odabrana je jer se radi o knjižnici slavenske nacionalne manjine čija je matična zemlja u susjedstvu, dok rusinska i ukrajinska jer se radi o knjižnici pripadnika istočnoeuropske slavenske nacionalne manjine s kojom Hrvatska nema toliku povezanost i veze kao sa Slovenijom. Pretpostavka je da će slovenska knjižnica imati više programa za svoje korisnike i

---

³⁵ Milas, Goran. *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima* (Zagreb: Naklada Slap, 2005.), 571-572.

³⁶ Vujević, Miroslav. *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti* (Zagreb: Školska knjiga, 2002.), 147

³⁷ Marvasti, Amir B. *Qualitative Research in Sociology. An Introduction* (London: SAGE Publications, 2004.), 18.

³⁸ Posavec, Vesna Lamza. *Metodologija društvenih istraživanja – temeljni uvidi* (Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2021.), 89-91.

intenzivniju suradnju s institucijama u Sloveniji negoli rusinska i ukrajinska knjižnica s ukrajinskim institucijama, a jedan od razloga može biti zainteresiranost institucija matične zemlje koja se uključuje u promoviranje i održavanje kulture pripadnika nacionalne manjine u Hrvatskoj, ali to može biti i posljedica kulturološke, povijesne i geografske bliskosti Hrvatske sa Slovenijom više negoli s Ukrajinom.

7. Rezultati istraživanja

Pošto je cilj rada bio utvrditi i usporediti rad dviju središnjih knjižnica nacionalnih manjina (Središnje knjižnice Slovenaca te Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca) provedeni su intervjui s voditeljicama navedenih knjižnica. Intervju je korišten kao istraživačka metoda kako bi se dobili bolji uvidi i stanje u rad navedenih ustanova. Središnja knjižnica Slovenaca u sastavu je Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu, a Središnje knjižnica Rusina i Ukrajinaca u sastavu je Knjižnica grada Zagreba. Intervju s voditeljicom Središnje knjižnice Slovenaca Vedranom Kovač Vranom proveden je u dva navrata, 15. 2. 2023. i 14. 3. 2023. godine, a s voditeljicom Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca Katarinom Todorcev Hlačom 11. 4. 2023. godine.

Provedeni intervju je bio strukturiran s unaprijed sastavljenim pitanjima. Upitnici su bili sastavljeni od dva seta pitanja. Na prvi set od 12 pitanja o načinima rada knjižnica odgovarale su obje ispitanice, dok na drugi set od pet pitanja o načinu rada knjižnice nakon početka rata u Ukrajini odgovarala je samo voditeljica knjižnice Rusina i Ukrajinaca. Voditeljica slovenske knjižnice Vedrana Vrana Kovač u zasebnom intervjuu u ožujku je ukratko objasnila što je Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu učinila za izbjeglice iz Ukrajine.

Prvi set pitanja na koje su odgovarale obje ispitanice su:

1. Kada je Vaša knjižnica započela s radom?
2. Jeste li samostalna knjižnica ili u sastavu? (ako je u sastavu navesti kojem)
3. Kako nabavljate građu za knjižnicu?
4. Koje sve aktivnosti provodi Vaša knjižnica? (predavanja, kulturne manifestacije i sl.)
5. Provodite li jezične tečajeve u sklopu Vaših knjižnica?
6. Imate li suradnju s knjižnicama iz matične zemlje (Slovenija, Ukrajina)?
7. Suradujete li s udrugama nacionalnih manjina iz Hrvatske?
8. Imate li podatke o kretanju broja Vaših članova u knjižnici?
9. Koja dobna skupina je najzastupljenija u knjižnici?
10. Koju vrstu knjižnične građe korisnici najčešće posuđuju (npr. beletristika, stručna literatura)?

11. Koje mjere je knjižnica uvela pri izvanrednim uvjetima rada za vrijeme pandemije bolesti COVID-19?
12. S kojim se problemima susrećete pri svakodnevnom radu u knjižnicama nacionalnih manjina?

Drugi set pitanja na koji je odgovarala voditeljica knjižnice Rusina i Ukrajinaca:

1. Je li knjižnica zabilježila promjenu u broju članova dolaskom izbjeglica iz Ukrajine?
2. Koje mjere je knjižnica provela za izbjeglice iz Ukrajine?
3. Je li knjižnica od početka rata u Ukrajini dobila knjižničnu građu iz Ukrajine?
4. Dolaze li se ljudi informirati u knjižnicu?
5. Postoji li suradnja o zbrinjavanju knjižnične građe iz ratom pogođene Ukrajine?

Zasebno pitanje za voditeljicu slovenske knjižnice glasilo je:

1. Koje mjere je karlovačka gradska knjižnica provela za ukrajinske izbjeglice?

Prva dva pitanja iz osnovnog seta bila su vezana uz opće podatke o knjižnici, te su oni prikazani zajedno s literaturom u prethodnim poglavljima koja su se bavila kratkim pregledima povijesti navedenih knjižnica. Stoga će u nastavku krenuti s analizom daljnjih odgovora.

a) Nabava građe

Kod nabave građe za knjižnice uočene su određene razlike između promatranih knjižnica. Kod slovenske knjižnice osnovni izvori za nabavu knjiga su putem kupnje i dara. Ministarstva kulture i medija Republika Hrvatske osigurava sredstva za nabavu knjiga u iznosu od oko 10.000 kn. Sredstva financiranja za kupnju knjiga od strane Ministarstva kulture i medija RH potvrdila je i voditeljica knjižnice Rusina i Ukrajinaca. Knjižnice su osim sredstava za nabavu građe dobivale i oko 15.000 kuna godišnje za redovnu djelatnost knjižnica.

Središnja knjižnica Slovenaca knjižnu građu dobiva i od slovenske knjižnice Mirana Jarca iz Novoga Mesta preko slovenskog Ministarstva kulture. Knjižnica Mirana Jarca kupi određeni dio građe i pošalje u slovensku knjižnicu u Karlovac kao vid dara i nadopunjavanja

knjižničnog fonda. Knjižnica nastoji nabaviti aktualna izdanja, a voditeljica proučava što se izdaje u Sloveniji te prema tome formira nabavu knjižničnog fonda.³⁹

Kod Knjižnice Rusina i Ukrajinaca postoje stanovite razlike. Građa se većinom nabavlja u Ukrajini zato što su publikacije rusinskih i ukrajinskih udruga u Hrvatskoj većinom usmjerene ka jačanju nacionalne svijesti te je njihov nedostatak što ne pružaju aktualne informacije o stanju u Ukrajini. Dodatna kritika je što manjinske udruge ne nabavljaju aktualne naslove iz matične zemlje.⁴⁰ Knjižnica nema suradnju s ukrajinskim ministarstvima ili nekom od ukrajinskih knjižnica od kojih bi središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca mogla dobiti knjižničnu građu kao što je slučaj sa slovenskom knjižnicom. Voditeljica je navela kako se građa jako teško nabavlja. Građa se uglavnom nabavljala u Ukrajini i to na sajmu izdavača u Lvovu. Ukrajinska bibliotečna asocijacija (*Українська бібліотечна асоціація – Ukrajins'ka bibliotečna asocijacija*, UBA) je organizacija sa sjedištem u Lvovu. Jednom godišnje UBA organizira spomenuti sajam (naziv sajma na hrvatskom je *Forum izdavača*) na kojemu se nabavljala građa za popunjavanje fonda Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca. S obzirom na trenutnu ratnu situaciju građu knjižnica dobiva tako što poslovni suradnici iz Ukrajine pošalju građu u Zagreb. Poseban problem predstavljala je nabava rusinskih knjiga, zato što je rusinski jezik u Hrvatskoj drugačiji od jezične varijante koja se koristi u Ukrajini. Stoga se za popunjavanje rusinskog fonda građa nabavlja u Novom Sadu kod izdavačke kuće *Rusko Slovo*. Drugi izvor dobivanja građe za rusinsku i ukrajinsku knjižnicu je putem izdavačke djelatnosti samih udruga nacionalnih manjina, koje kada izdaju svoje knjige popunjavaju dijelom i fond rusinske i ukrajinske knjižnice te čine posebnu zbirku u knjižnici.⁴¹

Kod slovenske knjižnice se osim knjiga nabavlja i periodika. Od periodike nabavlja se tjednik *Mladina*, mjesečnik *Global*, a postojala je i pretplata na *Delo*, ali se odustalo od daljnje nabave časopisa. Nabavljaju se i stručni časopisi koje izdaju neke od udruga, kao recimo *Odmev* (časopis slovenskog doma u Zagrebu), *Sobotja* (časopis slovenskog društva u Rijeci), te *Knjižničarske novice* iz Slovenije. Nabavlja se i stručni časopis posvećen migracijama *Dver domovini*.⁴²

---

³⁹ Kovač Vrana, Vedrana. Intervju, 15. 2. 2023.

⁴⁰ Todorčev Hlača, Katarina. *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020*, 38.

⁴¹ Todorčev Hlača, Katarina. Intervju, 11 .4. 2023.

⁴² Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

Fond slovenske knjižnice popunjava se putem darova pojedinaca ili skupina i to najčešće kada se organizira konferencija, okrugli stol, stručni skupovi itd., dakle prilikom održavanja neke manifestacije. Slovenski parlament je 2019. godine donirao građu Središnjoj knjižnici Slovenaca, a u sklopu slovenskog kulturnog praznika *Prešernovi dani*⁴³ organizirana je svečana primopredaja knjiga u karlovačkoj knjižnici.⁴⁴

Razlika koja se može uočiti jest da kod slovenske knjižnice naglasak je bio stavljan na suradnji sa slovenskim knjižnicama i političkim institucijama poput Ministarstva kulture, slovenskog parlamenta, dok kod rusinske i ukrajinske knjižnice takav vid suradnje s ukrajinskim institucijama, bilo da se radi o knjižnicama ili političkim tijelima, nedostaje. Ne može se sa sigurnošću utvrditi zašto je tome tako, ali neki od razloga mogu biti politička i geografska bliskost Slovenije i Hrvatske koja vodi k lakšoj i bržoj suradnji, slovenska vanjska politika koja je izgleda usmjerena na poticanje očuvanja slovenske nacionalne manjine i promoviranja slovenske kulture i jezika, mnogobrojnost slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj naspram rusinske i ukrajinske, te ono što je izgledno drugačije financijske mogućnosti Slovenije i Ukrajine. Rusinska i ukrajinska knjižnica u principu većinom građu nabavlja samoinicijativno, dok kod slovenske knjižnice ipak postoji inicijativa i suradnja i s drugim institucijama koje vide prednost takvog oblika kulturne suradnje. Da s ukrajinske strane postoji možda drugačiji pristup prema rusinsko-ukrajinskoj knjižnici u Hrvatskoj možda bi nabava građe išla brže i jednostavnije.

b) Događaji u knjižnici

Obje knjižnice nastoje provoditi različite aktivnosti kako bi privukli korisnike i osvijestile širu javnost na postojanje i aktivnost knjižnica nacionalnih manjina. Pritom se nije pažnja posvećivala samo pripadnicima nacionalnih manjina nego svim potencijalnim korisnicima koji bi bili zainteresirani za upoznavanje s kulturama drugih naroda.

Slovenska knjižnica od 1993. godine kada je osnovana provodi aktivnosti, a s vremenom su otvarane nove inicijative i održavane brojne manifestacije. Prva aktivnost koja se provodi još od 1993. godine su *Slovenski dani u Karlovcu* koji se održavaju svake jeseni u 10. ili 11. mjesecu u sklopu obilježavanja *Mjeseca hrvatske knjige*. Cilj slovenskih dana je približiti slovensku kulturu široj karlovačkoj javnosti, korisnicima knjižnice te se u sklopu

---

⁴³ Slovenski parlamentarci darovali knjige Središnjoj knjižnici Slovenaca u Hrvatskoj, <https://karlovacki.hr/slovenski-parlamentarci-darovali-knjige-sredisnjoj-knjiznici-slovenaca-u-hrvatskoj/>, pristupljeno: 20. 5. 2023.

⁴⁴ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

manifestacije nastoji uključiti umjetnike i kulturnjake s područja Slovenije.⁴⁵ Slovenski dani traju dva do tri dana, a susretima prisustvuju i predstavnici slovenskih društava u Hrvatskoj, kulturni djelatnici i predstavnici vlasti Karlovca i Novog Mesta, te veleposlanici Republike Slovenije u Hrvatskoj.⁴⁶ Tijekom godine knjižnica prati što se zanimljivo događa na području kulture te se nastoji dovesti osobu iz područja kulture u knjižnicu. Održavaju se prilikom tih dana izložbe, predavanja, predstavljanja knjige pa i glazbene večeri (koncerti). Knjižnica nastoji pratiti i godišnjice poznatih slovenskih književnika, pa ako je npr. neka godina proglašena godinom Jože Plečnika onda se i manifestacija održava u znaku navedene osobe.⁴⁷ Kao primjer u sklopu *Slovenskih dana* od 25. listopada do 22. studenog 2021. godine otvorena je bila izložba povodom 120. obljetnice rođenja slovenskog književnika Slavka Gruma pod nazivom *Pišem, ker pisati moram (Pišem, jer pisati moram)*,⁴⁸

---

⁴⁵ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁴⁶ Bišćan, Frida i Kovač Vrana, Vedrana. *Karlovac: Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice* (Karlovac: Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić, 2013.), 10.

⁴⁷ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

⁴⁸ Izložba “Pišem, jer pisati moram” u salonu Ljudevita Šestića: <https://trend.com.hr/2021/10/26/izlozba-pisem-ker-pisati-moram-u-salonu-ljudevita-sestica/>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

PIŠEM, KER PISATI MORAM

Izložba povodom 120. obljetnice rođenja slovenskog dramatičara i književnika Slavka Gruma

Razstava ob 120-letnici rojstva slovenskega dramatika in pisatelja Slavka Gruma

25. 10. - 22. 11. 2021.

**Izložbeni salon "Ljudevit Šestić"
Gradske knjižnice "Ivan Goran
Kovačić" Karlovac**

**Razstavni salon "Ljudevit Šestić"
Mestne knjižnice "Ivan Goran
Kovačić" Karlovac**

Slovenski dani u Karlovcu

Slika 1. Plakat izložbe posvećen slovenskom književniku Slavku Grumi u sklopu Slovenskih dana u Karlovcu 25.10. – 22.11. 2021.⁴⁹

Uzvratni kulturni događaj *Hrvatski dani u Sloveniji* održavaju se u knjižnici Milana Jarca u Novom Mestu koja pak ugošćuje kulturnjake iz Hrvatske, a obično se održava u svibnju (prije i u travnju povodom održavanoj slovenskog i međunarodnog dana knjige)⁵⁰, a tema je svake godine drugačija po sadržaju.⁵¹ Naglasak je na prikazu hrvatske kulture te se unutar toga okvira održavaju raznovrsne izložbe, predavanja, književne i glazbene večeri hrvatskih

⁴⁹ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, Facebook objava od 24. listopada 2021.: <https://www.facebook.com/KnjiznicaKarlovac/photos/a.869471106428231/6326837257358228/>, pristupljeno: 12. 3 .2023.

⁵⁰ Biščan, Frida i Kovač Vrana, Vedrana. *Karlovac: Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice*, 10.

⁵¹ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

umjetnika i autora koji se približavaju slovenskoj publici i pripadnicima hrvatske nacionalne manjine koja živi u Sloveniji. Hrvatski dani su isprva održavani sporadično, no unatrag 10-ak godina se uspostavio kontinuitet.

Karlovačka knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ te slovenska knjižnica Mirana Jarca iz Novog Mesta provodile su zajednički projekt pod nazivom *Besede i/in riječi* (BeRi) koji je trajao od listopada 2009. do prosinca 2011. godine u sklopu programa prekogranične suradnje IPA Slovenija – Hrvatska. Osnovni cilj je bio poticati razvoj pograničnih područja Slovenije i Hrvatske kroz upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom. Navedene knjižnice su organizirale brojne aktivnosti i sadržaje, a neki od njih su izravno povezani s održavanjem *Slovenskih dana u Karlovcu* i *Hrvatskih dana u Sloveniji*. U sklopu projekta i navedenih manifestacija održane su četiri likovne izložbe i četiri književne večeri hrvatskih i slovenskih autora. Na tim događajima od likovnih i književnih autora sudjelovali su: Nejc Gazvoda, Irena Lukšić, Matjaž Brulc, Danko Plevnik, Mladen Bolfek, Nataša Mirtič, Aleksandra Goreta i Janko Orač.⁵²

U veljači se održava manifestacija *Prešernov dan*, a to je ujedno i slovenski kulturni praznik, koji se slavi kao državni blagdan i neradni dan. Na taj dan je sve podređeno Prešernu, a kulturna događanja koja se održavaju su u znaku Prešerna. Citiraju se njegovi stihovi, priča se o njemu, ali se isto tako provode i kulturne aktivnosti. U veljači 2023. godine u karlovačkoj knjižnici je povodom Prešernovog dana bilo otvorenje kulturne izložbe Mojce Svetic Radočaj, karlovačke Slovenke.

---

⁵² Bišćan, Frida i Kovač Vrana, Vedrana. *Karlovac: Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice*, 14.

KULTURNO DRUŠTVO SLOVENSKI DOM KARLOVAC
IN
GRADSKA KNJIŽNICA "IVAN GORAN KOVAČIĆ"

PROF. MOJCA SVETIC RADOČAJ

PONEDELJEK, 6. FEBRUARJA 2023 OB 18 URI
PONEDJELJAK 6. VELJAČE 2023 U 18 SATI

Likovni salon "Ljudevit Šestić"
Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"
Ljudevita Šestića 1, Karlovac

Razstava bo odprta od 6.2. do 7.3. 2023
Izložba će biti otvorena od 6.2. do 7.3. 2023.

Slika 2. Plakat za otvorenje likovne izložbe povodom Prešernovog dana⁵³

⁵³ Samostalna izložba likovnih radova Mojca Svetic Radočaj, <https://gkka.hr/?event=samostalna-izlozba-likovnih-radova-mojca-svetic-radocaj>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Također isti dan je bio održan i koncert klasične glazbe, a održala ga je gitaristica Katja Porovne Silič s Akademije za glazbu Ljubljana.

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac
Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac
Hrvatski centar kulture Ljubljana

1838
GKS

HCKL
HRVATSKI CENTAR KULTURE LJUBLJANA
HRVATSKI CENTAR KULTURE LJUBLJANA

PREDSTAVLJANJE CD-a
KATJA POROVNE SILIČ, prof.
Akademija za glazbu Ljubljana
Akademija za glasbo Ljubljana
gitara / kitara
plays
BALDANI RR

8. veljače
8. februara
2023.
srijeda
sreda
u 18 sati
ob 18. uri
Ilirska dvorana

Povodom Prešernovog dana, slovenskog kulturnog praznika
ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku

KATJA POROVNE SILIČ
kitara
plays
BALDANI RR

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac
Ljudevita Šestića 1, Karlovac

Slika 3. Plakat za koncert slovenske gitaristice povodom *Prešernovog dana*⁵⁴

Knjižnica nastoji svake godine održavati neki kulturni događaj vezano za Prešernov dan. Događaji se znaju organizirati u suradnji s *Kulturnim društvom Slovenski dom Karlovac*. Ovo društvo osnovano je 2006. godine, a sjedište ima u karlovačkoj knjižnici.⁵⁵ Manifestacija *Prešernov dan* održava se unatrag zadnjih 15-20 godina.⁵⁶

Važan je i stručni skup *Knjižnica – središte znanja i zabave*. To je međunarodno stručni skup knjižničara na kojemu izlažu stručnjaci iz područja knjižničarstva, pedagogije, psihologije,

⁵⁴ Slovenski kulturni praznik Prešernov dan / koncert Katje Porovne Silič, akademske gitaristice iz Ljubljane, <https://gkka.hr/?event=slovenski-kulturni-praznik-presernov-dan>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁵⁵ Biščan, Frida i Kovač Vrana, Vedrana. *Karlovac: Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice*, 16.

⁵⁶ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

sociologije i drugih znanosti, a bave se pitanjima iz područja knjižničarstva te načina kako poboljšati razvoj knjižničarstva u Hrvatskoj i Sloveniji.⁵⁷ Skup se održava u suradnji karlovačke knjižnice i slovenske knjižnice Milana Jarca iz Novoga Mesta. Slovensko-hrvatski skup se održava u jesen tijekom rujna-listopada a njegova karakteristika je što se on održava naizmjenično. Jedne godine skup se održava u Karlovcu, a druge godine u Novom Mestu. U održavanju skupa sudjeluje programsko-organizacijski odbor koji poziva hrvatske i slovenske predavače, a održava se već 17 godina.⁵⁸

Ponovno u suradnji karlovačke i slovenske knjižnice iz Novoga Mesta se zadnjih sedam godina organizira *Trdinov literarni pohod*. Specifičnost ove manifestacije jest što se radi o planinarenju na Sv. Geru. U planinarenju sudjeluju knjižničari i ostali zainteresirani sudionici. Voditeljica Vrana je pojasnila da se za vrijeme planinarenja zastaje na određenim točkama uspona te se prilikom odmora recitiraju djela slovenskih i hrvatskih književnika. Nastoje se uključiti i djela hrvatskih autora poput Tadije Smičiklase, Hinka Krapeka itd. Ono što se pazi jest da uvijek budu uključena djela Janeza Trdine (jer je njemu manifestacija i posvećena), a on je važan zato što je njegovo djelovanje vezano za žumberački kraj. Planinarenje se obično održava prvu subotu u šestom mjesecu, a u slučaju loših vremenskih uvjeta prebacuje se na prvu subotu u sedmom mjesecu.⁵⁹

---

⁵⁷ Bišćan Frida i Kovač Vrana, Vedrana *.Karlovac: Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice*, 11.

⁵⁸ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁵⁹ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

7. TRDINOV LITERARNI POHOD

7. Trdinov literarni pohod / subota, 4. lipnja 2022.
tragovima slovenskog etnografa,
pisca i povjesničara Janeza Trdine

Knjižnica Mirana Jarca Novo Mesto u suradnji s Gradskom knjižnicom „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac te slovenskim i hrvatskim planinarskim društvima, u subotu, 4. lipnja 2022. organizira 7. Trdinov literarni pohod.

Specifičnost ovog planinarsko-umjetničkog pohoda jest u združivanju hrvatskih i slovenskih sudionika pohoda koji će uz stručno vodstvo educiranih planinarskih vodiča iz Hrvatske i Slovenije na zadanim točkama (stajalištima) imati priliku sudjelovati u kulturno-umjetničkim programima osmišljenima od strane hrvatskih i slovenskih knjižničara te ostalih uključenih organizatora.

Ove godine pripremamo kružnu rutu na slovenskoj strani: početna i završna točka puta bit će kod odmorišta Prepih, podno Gorjanaca.

Nakon strmijeg uspona popet ćemo se na ruševine starog grada Mehovo. Zatim slijedi kratki spust do slikovitog sela Podgrad. Put će voditi prema selu Veliki Cerovec, a zaključit ćemo ga toplim obrokom na odmorištu Prepih.

Tijekom puta ćemo, kao što je uobičajeno, na odabranim točkama poslušati Trdinove bajke i priče o njegovim obilascima okolnih krajeva.

Predviđeno je pješčenje od 10 kilometara koje će trajati oko 4 sata. Preporučujemo odgovarajuću opremu za planinarjenje, dodatnu vodu i užinu.

Vrijeme i mjesto polaska: **subota, 4. lipnja 2022. u 7.00 sati ispred Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, Ljudevita Šestića 1.** Povratak je predviđen oko 16 sati.

Cijena putovanja iznosi 80 kn po osobi, a uključuje autobusni prijevoz i topli obrok na završnoj točki pohoda. Broj mjesta je ograničen. Obavezna je prijava, najkasnije do 2. lipnja 2022., na sljedeće kontakte:

Vedrana Kovač Vrana, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac: vedrana@gkka.hr, 098/16-21-388
Robert Lemić, Planinarsko društvo Dubovac: robert.lemic@gmail.com, 098/16-96-770

Organizatori:

Slika 4. Poziv za sudjelovanje na 7. Trdinovom literarnom pohodu⁶⁰

Rusinska i ukrajinska knjižnica također održava kulturne svečanosti u knjižnici. Knjižnica je organizirala velike tematske izložbe u sklopu ciklusa „Svijet u Zagrebu“ poput Dana Ukrajinske kulture u Gradskoj knjižnici 1999. godine kao i Dani Rusina i Ukrajinaca u RH 2004. godine čija je voditeljica bila Katarina Todorcev Hlača.⁶¹ Osim toga organizirao se niz predavanja i prezentacija knjiga. U knjižnici su dolazili i književnici uz potporu ukrajinskog veleposlanstva. Dok je kao savjetnik u Veleposlanstvu Ukrajine u Zagrebu bio književnik

⁶⁰ 7. Trdinov literarni pohod, <https://gkka.hr/?p=5545>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁶¹ Todorcev Hlača, Katarina. *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020.*, 57.

Jurij Lisenko (umjetničko ime Jurko Pozajak)⁶² on se trudio da veleposlanstvo ugosti ukrajinske književnike u Zagrebu, i u suradnji s njim Ukrajinska i rusinska knjižnica je organizirala književne događaje u prostorima knjižnice. Problem je što sama knjižnica nema resursa da dovedu nekog kulturnjaka iz Ukrajine jer su to preveliki financijski troškovi. U suradnji s udrugama održavali su se koncerti i razne izložbe. Dio programske aktivnosti prebačen je u novootvoreni *Ukrajinski dom* (otvoren je u kolovozu 2022. godine),⁶³ a aktivnosti knjižnice su zamrle tijekom pandemije. Najnoviji program koji knjižnica provodi zove se *U knjižnicu na kavu*. Na tim događajima prisustvuju najviše Ukrajinci koji su došli u Hrvatsku zbog rata u Ukrajini koji je započeo ruskom invazijom u veljači 2022. godine. Program *U knjižnici na kavu* zamišljen je kao učenje hrvatskog jezika u praktičnoj komunikaciji, razgovorima, bez pritiska da će pogriješiti ili nešto krivo izgovoriti. Osim

učenja jezika u sklopu programa se zainteresirane korisnike podučava o hrvatskim običajima. Tako su korisnici imali večeri posvećene upoznavanju običaja vezanih uz fašnik, Božić, a planira se i književna večer posvećenu proljeću. Naglasak tijekom održavanja večeri o običajima je pritom na učenju i savladavanju hrvatskog jezika.⁶⁴

Jedan od događaja prije početka pandemije bila je izložba *Zavičajna zbirka Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH* u povodu 25. godišnjice osnutka, a bila je otvorena od 9. siječnja do 12. veljače 2020. godine. Izložbom se prikazala izdavačka djelatnost Rusina i

Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj s naglaskom na knjigama koje se bave običajima i kulturom rusinske i ukrajinske nacionalne manjine u Hrvatskoj.⁶⁵

⁶² Predstavljanje knjige, <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/predstavljanje-knjige-12457/25135>: pristupljeno: 20. 5. 2023.

⁶³ Otvoren Ukrajinski dom u Zagrebu: <https://www.zagreb.hr/otvoren-ukrajinski-dom-u-zagrebu/180812>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁶⁴ Todorcev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

⁶⁵ Zavičajna zbirka Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH, pristupljeno: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/zavicajna-zbirka-sredisnje-knjiznice-rusina-i-ukrajinaca-rh/55020>, 12. 3. 2023.

Slika 5. Plakat za izložbu zavičajne zbirke Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH⁶⁶

c) Učenje jezika

Slovenska knjižnica provodi tečajeve slovenskog jezika. Tečaj slovenskog jezika provodi se u kontinuitetu već šestu godinu za redom. Tečaj financira *Ured Vlade Republike Slovenije za Slovence u susjednim državama i po svijetu* (*Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu*).⁶⁷ Tečajevi se provode u vremenskom razdoblju od ožujka do prosinca i isprva su bili namijenjeni samo za odrasle. Unatrag tri-četiri godine provode se i tečajevi (radionice) i za djecu pod nazivom *Slovenske urice*. Tu su uključena djeca koja borave na karlovačkom dječjom odjelu i u sklopu igraonice za predškolsku djecu koji putem radionica uče slovenski jezik. Knjižnica je iskoristila i digitalne mogućnost te imaju web-stranicu *Izzivi slovenščine*

1838 GJK

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Čas ik profesor:
Mestna knjižnica »Ivan Goran Kovačić«, april - december 2019.
Skupno število ur poučevanja bo 50 šolskih ur.

Mesto i vrijeme održavanja:
Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić«, od travnja do prosinca 2019.
Ukupni nastavni fond je 50 školskih sati.

Pozivamo Vas na tečaj slovenskog jezika za odrasle, koji se provodi u okviru projekta »Jezik i kulturno povezivanje sa Slovenijom«. Za pohađanje tečaja potrebno je imati osnovno znanje slovenskog jezika.

Tečaj je otvoren za građane i korisnike knjižnice, a provodi ga iskusni profesor slovenskog jezika. Za sve sudionike osigurani su radni materijali.

Tečaj je BESPLATAN za sve prijavljene sudionike. Prijave i dodatne informacije možete poslati na e-mail: vedrana@gkka.hr. Broj sudionika je ograničen. Rok za prijavu: 15. travnja 2019.

TEČAJ SLOVENSKEG jezika ZA ODRASLE

JEZIKOVNI TEČAJ SLOVENŠČINE za odrasle

Tečaj slovenskog jezika je besplatan. Tečaj je financiran od strane Ureda Vlade Republike Slovenije za Slovence u zamejstvu in po svetu.

Tečaj je BESPLATAN za sve registrirane udeležence. Prijave i dodatne informacije pošljite po e-pošti: vedrana@gkka.hr. Število udeležencev je omejeno. Rok za prijavo: 15. april 2019.

Tečaj je odprt za prebivalce in uporabnike knjižnice in ga bo izvajal izkušeni profesor slovenščine. Vsem udeležencem je na voljo učno gradivo.

Datumi in termini: torek, ob 17:30 do 19:00 ur, AV oddelk. Prva ura se začne v torek, 30. aprila 2019.

Vabimo vas na jezikovni tečaj slovenščine za odrasle, ki se izvaja v okviru projekta »Jezikovni in kulturni stik s Slovenijo«. Za tečaj je potrebno osnovno znanje slovenskega jezika.

koja je pokrenuta za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 za potrebe tečaja slovenskog jezika. Za vrijeme pandemije su polaznici tečaja navedenu stranicu koristili za preuzimanje radnih materijala, učenje gradiva i sl. Za vrijeme pandemije online tečajevi su se održavali preko platformi poput Zooma i Google Meetsa. Tečajevi za održavanje slovenskog jezika bili su objavljeni i na mrežnim stranicama Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ te na Facebook stranicama karlovačke gradske knjižnice i Središnje knjižnice Slovenaca.⁶⁸ O web stranici će više riječi biti u poglavlju o radu knjižnice za vrijeme pandemije.

⁶⁶ Zavičajna zbirka Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH, <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/zavicajna-zbirka-sredisnje-knjiznice-rusina-i-ukrajinaca-rh/55020>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁶⁷ Urad vlade za Slovence u zamejstvu in po svetu, <https://www.gov.si/dzavni-organi/vladne-sluzbe/urad-vlade-za-slovence-v-zamejstvu-in-po-svetu/>, pristupljeno: 26. 4. 2023.

⁶⁸ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

Slika 6. Tečaj slovenskog za odrasle, objava na facebook stranici *Središnja knjižnica Slovenaca u RH*, objava od 25. ožujka 2019.⁶⁹

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
u suradnji s Knjižnicom Mirana Jarca Novo Mesto

poziva vas na logopedsku radionicu

Gingo u zemlji riječi / Gingo v deželi besed

petak, 4. 11. 2022. u 17 sati

Odjel audiovizualne građe
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
Ljudevita Šestića 1

Na logopedskoj radionici predstaviti ćemo dječju slikovnicu „Gingo v deželi besed“ i animirati je pokretnim jezikom lutke Gingo. Tijekom animacije roditelji će saznati važne informacije o govorno-jezičnom razvoju, dok će djeca slušati priče, pjesme i zanimljive naracije te tako aktivno sudjelovati u aktivnostima koje potiču njihov govor.

GINGO v DEŽELI BESED

Slika 7. Slozurice – tečaj slovenskog jezika za najmlađe, predstava i radionica, objava na stranicama Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 4. studeni 2022.⁷⁰

Što se tiče knjižnice Rusina i Ukrajinaca jezični tečajevi se ne provode zbog kompliciranosti njihova održavanja. Kao problemi izvođenja jezičnih tečajeva rusinskog i ukrajinskog jezika navedene su bile financijske poteškoće održavanja tečajeva i pronalazak profesora koji poznaje jezike (rusinski, ukrajinski, ruski ili hrvatski). Međutim, u sklopu knjižnice održavaju se radionice *U knjižnici na kavu* namijenjene primarno Ukrajinacima koji su došli u Hrvatsku nakon početka rata u Ukrajini, gdje se ukrajinske korisnike nastoji upoznati s hrvatskom kulturom i običajima te im stvoriti ugodnu atmosferu za vježbanje hrvatskog jezika.⁷¹

d) Suradnja s drugim knjižnicama

⁶⁹ Središnja knjižnica Slovenaca u RH, Tečaj slovenskog jezika za odrasle, Facebook objava od 25. ožujka 2019. godine: <https://www.facebook.com/sloka.karlovac/photos/a.470236553485922/567854657057444/>, pristupljeno: 9. 3. 2023.

⁷⁰ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, <https://gkka.hr/?event=slozurice-tecaj-slovenskog-jezika-za-najmlade-predstava-i-radionica>, pristupljeno: 9. 3. 2023.

⁷¹ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

Središnja knjižnica Slovenaca ima jako dobru suradnju s knjižnicama iz Slovenije, osobito s knjižnicom Milana Jarca iz Novog mjesta. Novomeška knjižnica bila je među inicijatorima da se slovenska knjižnica otvori u Karlovcu. Između karlovačke i novomeške knjižnice postoji od 2014. godine sporazum o partnerstvu, kojega se striktno pridržavaju. S drugim knjižnicama u Sloveniji slovenska knjižnica nastoji isto održati odlične odnose, poput knjižnica u Ljubljani, Kopru, Kranju, Mariboru, dakle gotovo u svim većim gradovima u Sloveniji. Naglasila je da kada ne bi bilo te odlične suradnje s knjižnicama iz Slovenije, karlovačka slovenska knjižnica ne bi tako napredovala i opstala.⁷²

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca nema suradnju s knjižnicama iz Ukrajine, ali postoje odnosi s *Ukrajinskom bibliotečnom asocijacijom*. Voditeljica Hlača navodi kako je teško održiva suradnja s ukrajinskim knjižnicama. Ona je, kada je odlazila na seminare i konferencije UBA-e u Ukrajini, održavala predavanja kako su u Hrvatskoj organizirane knjižnice nacionalnih manjina. Prema njenim riječima u Ukrajini je postojao interes za implementaciju hrvatskog modela središnjih knjižnica nacionalnih manjina. Knjiga *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020.* od K. T. Hlača koja govori o radu rusinske i ukrajinske knjižnice u Hrvatskoj trebala je biti prezentiran na skupu, ali s obzirom na pandemiju, pa odmah nakon toga rat, predavljanje knjige u Ukrajini je odgođeno na neodređeno vrijeme. Uzrok nemogućnosti održavanja veza s ukrajinskim knjižnicama vidi u nemogućnosti ukrajinske strane da održi aktivnim takav oblik suradnje. Navodi praktične probleme poput dobivanja viza te problem dolaska ukrajinskih knjižničara u Hrvatsku. Ali zato se nastoje održati veze s ukrajinskim izdavačima i knjižarama koje nabavljaju tražene knjige.⁷³

e) Suradnja s udrugama nacionalnih manjina

Slovenska knjižnica ostvaruje suradnju s udrugama slovenskih nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Za Slovence u Hrvatskoj ima ukupno šesnaest udruga. One su sve povezane u *Savez slovenskih društava u Hrvatskoj* koji ima sjedište u Rijeci. Rijeka ima jedno od većih slovenskih društava, a Zagreb najveće. Najbližu suradnju knjižnica ima s karlovačkim i zagrebačkim društvom. Jedan od načina suradnje je u posuđivanju knjiga udrugama od strane Središnje knjižnice Slovenaca. Jedan dio knjiga se izdvaja iz knjižničnog fonda koji se onda pruža članovima društva na korištenje te se građa nakon korištenja vraća natrag u knjižnicu. Osim mogućnosti posudbe suradnja s društvima se ostvaruje i u vidu održavanja događanja,

---

⁷² Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁷³ Todorcev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

izložbi, koncerata, i raznih drugih programa. Voditeljica slovenske knjižnice Vrana je naglasila kako Veleposlanstvo republike Slovenije također puno pomaže: „ ... jer nas uvijek podupiru u svim našim programima, formalno, pokroviteljski i financijski puno puta. Uz njihovu inicijativu gostuju neka eminentna imena koje si Veleposlanstvo Republike Slovenije u Hrvatskoj može priuštiti“. ⁷⁴ Na održavanju programa knjižnice i slovenskih udruga znali su prisustvovati i slovenski veleposlanici u Hrvatskoj. Prije pandemije su znatno češće dolazili na događanja, ali je s početkom pandemije takav vid davanja pažnje radu knjižnice i udruga pomalo stao. Tako su slovenski dužnosnici u Hrvatskoj obavezno dolazili u Karlovac na obilježavanje *Prešernovog dana* (bilo da se radilo o veleposlanicima, kulturnim atašeima), a i voditeljica odlazi u Zagreb k slovenskom veleposlanstvu, što ukazuje da se veze održavaju. ⁷⁵ Nedavno je u sklopu obilježavanja 185 godina Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ i 30 godina djelovanja Središnje knjižnice Slovenaca otvorena izložba u sklopu predstavljanja monografije *Hinko Krapek – čovjek svoga doba* o fotografu iz druge polovice 19. stoljeća koji je fotografirao hrvatske i slovenske krajeve. Izložba je bila pod pokroviteljstvom Veleposlanstva Republike Slovenije u Hrvatskoj ⁷⁶ čime se ukazuje da se nakon korone suradnja knjižnice sa slovenskim Veleposlanstvom u Hrvatskoj nastavlja.

Rusinska i ukrajinska knjižnica također održava suradnju s udrugama nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Prije svega, postoji suradnja s ukrajinskom zajednicom *Gromada* te *Savezom Rusina*, koje su obje smještene u Zagrebu, a surađuju i s kulturnim društvima. U Zagrebu djeluje i *Ukrajinski dom* s kojim također postoji suradnja. Osim Zagreba suradnja je i s drugim udrugama u Slavonskom Brodu i Osijeku. Suradnja se očituje u posudbi knjiga. Voditeljica prvo ponudi udrugama na korištenje potrebne knjige, a ako zatreba pomoć oko organizacije knjižnice građe ili materijala za održavanje događaja onda se udruge obraćaju njoj za pomoć i savjet. ⁷⁷

f) Članovi knjižnica i dobna skupina

Članova Središnje knjižnice Slovenaca ima jako malo. Postoje recentni podaci za 2021. godinu i otprilike 60-ak osoba su članovi Središnje knjižnice Slovenaca. Problem je međutim što je ponekad teško razlučiti statistiku između članova slovenske i karlovačke knjižnice, jer karlovačka knjižnica ima ukupno oko 10 000 članova, a njeni članovi također posuđuju građu

⁷⁴ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁷⁵ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁷⁶ Izložba i promocija monografije „Hinko Krapek – čovjek svoga doba“, <https://gkka.hr/?p=10171>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁷⁷ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

iz slovenske knjižnice. Tako recimo korisnici tijekom posjeta knjižnici mogu posjetiti te posuditi i slovensku i hrvatsku knjigu, a da nisu nužno istovremeno i članovi slovenske knjižnice. Upravo zbog te ispremiješanosti je teško odrediti preciznu statistiku. Voditeljica Vrana navodi kako je za očekivati da je manji broj ljudi koji dolazi u karlovačku knjižnicu radi posudbe samo slovenske knjige, ali zato se nastoje pratiti i dolasci u samu knjižnicu, pohađanje tečajeva slovenskog jezika, dolaske na izložbe, književne susrete, glazbene večeri itd. Korisnici ne posuđuju uvijek knjigu, ali dolaze na događanja koje organizira knjižnice. Procjene su da na događajima tijekom godine bude prisutno oko 100-injak posjetitelja. Najrecentniji zabilježeni broj fizičkih posjeta slovenskom odjelu bio je 278, a to je broj koliko puta su korisnici došli na neka događanja koje je organizirala knjižnica.⁷⁸

Od dobnih skupina najzastupljenije su osobe srednje životne dobi i osobe starije životne dobi, uključujući umirovljenike. Jedan od razloga zašto su umirovljenici često zastupljeni jest zato što u slovenskim društvima pretežno ima umirovljenika. Međutim, primjećuje se da na tečajevima slovenskog jezika i prilikom posuđivanja građe dolazi do porasta broja zaposlenih osoba i studenata, što je indikator da osobe srednje i mlađe životne dobi prepoznaju slovensku knjižnicu kao mjesto na koje se dolaze informirati ako im zatreba slovenska knjiga ili znanje slovenskog jezika. Glavni razlozi dolaska mlađe populacije i osoba srednje životne dobi u slovensku knjižnicu su dodatna edukacija koja se primarno odnosi na učenje slovenskog jezika zbog zaposlenja ili studiranja u Sloveniji. Dobna struktura polaznika tečajeva slovenskog jezika kreće se oko 40 godina, a od kada se provode i radionice slovenskog jezika za najmlađe povećao se i broj najmlađih korisnika knjižnice.⁷⁹

Za razliku od slovenske, rusinska i ukrajinska knjižnica nema točnih podataka o broju svojih članova zato što knjižnica nema zasebnu evidenciju svojih članova koji se u nju mogu učlaniti. U intervjuu je dobiveno objašnjenje da svi oni koji su članovi KGZ-a su u praksi i članovi Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca, te stoga nema potrebe za zasebne upise u knjižnicu. Članovi KGZ-a mogu koristiti i posuđivati kompletni fond rusinske i ukrajinske knjižnice. Voditeljica navodi kako ona jedino može vidjeti preko posudbe koliko je knjiga bilo posuđeno, koliko je članova KGZ-a posudilo koliko knjiga, ali ne može znati da li su oni članovi KGZ-a samo zbog rusinsko-ukrajinske knjižnice, a razlog je nepostojanje evidencije članova središnje rusinsko-ukrajinske knjižnice. Što se tiče dobnih skupina nije dan precizan

---

⁷⁸ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁷⁹ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

odgovor već je rečeno kako nema neke specifične dobne skupine koja koristi građu u knjižnici već su različite, a da se od knjiga najčešće posuđuju beletristika i dječje knjige.⁸⁰

g) Knjižnična građa

U slovenskoj knjižnici najčešće se posuđuje stručna građa, i to primarno ona koja je namijenjena za učenje jezika. Što se tiče vrste literature to su razni priručnici za učenje jezika (primarno slovenskog), gramatike, rječnici, turistički vodiči. Ostale vrste stručne literature koje se koriste i posuđuju su priručnici za planinarenje, zatim knjige namijenjene sportu i to primarno biciklizmu, a popularne su i knjige o kuhanju, osobito slovenske kuharice. Korisnici također posuđuju i beletristiku. Voditeljica napominje kako kod nabave knjižnične građe knjižnica veliku pažnju posvećuje da građa koja pokriva područje beletristike pokriva eminentna imena slovenske književnosti. Prati se da to bude beletristika koja će biti kvalitetna prezentacija slovenske književnosti.⁸¹

Knjižnica Rusina i Ukrajinaca pažnju posvećuje specijalnim zbirkama, a ona uključuje referentnu zbirku i zbirku fotoalbuma u kojoj su prikazani gradovi, županije i pokrajine Ukrajine. Knjižnični fond se sastoji od knjiga na rusinskom, ukrajinskom i ruskom jeziku zbog specifične jezične situacije u Ukrajini čiji stanovnici podjednako koriste barem dva jezika (primarno ukrajinski i ruski) u svakodnevnoj komunikaciji. Fond zbirke je podijeljen na publikacije koje su objavljene u Hrvatskoj na jeziku nacionalne manjine od strane manjinskih udruga, a tematski se odnose na Ukrajinu, zatim publikacije autora koje izdaju udruge, a ubrajaju se u područje beletristike, te posljednju grupu čine publikacije autora koje se odnose na rusinsku i ukrajinsku nacionalnu manjinu izdane u Ukrajini ili drugim zemljama. Posebno mjesto u fondu ima građa koja se tiče geografije Ukrajine koja se sastoji od geografskih karata, atlasa, karata pojedinačnih gradova i knjiga s uputama za putovanje. Prema vrsti građe zbirka se dijeli na tiskanu građu, AVE-građu, sitni tisak (fotografije) te snimke događaja.⁸²

Najčešće posuđena građa u rusinskoj i ukrajinskoj knjižnici je beletristika i dječje knjige, a trend posuđivanja beletristike i dječje knjige se povećao dolaskom većeg broja ljudi iz Ukrajine. Knjižnica se suočila s problemom, za kojeg voditeljica Hlača napominje kako je na njega upozoravala i ranije, nedostatka knjižnične građe na ruskom jeziku. Jednom dijelu

---

⁸⁰ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

⁸¹ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁸² Todorčev Hlača, Katarina. *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020*, 38-40.

stanovništva iz Ukrajine ruski je materinski jezik. Oni mogu razumjeti ukrajinski, ali ga ne govore na razgovornoj razini kao ruski. Uočila je primjere da ljudi koji su došli iz Ukrajine, a govore ruski kao primarni jezik, sada u knjižnici posuđuju i intenzivno čitaju knjige na ukrajinskom jeziku. Naglašava kako je to uočljivo kod svih dobnih skupina koje su došle u knjižnicu. Razlog popularnosti beletristike jest što je, po voditeljičinom mišljenju, to jedan od načina na koji korisnici obnavljaju (ili uče) jezik, a djeca se putem književnosti upoznaju s jezikom. Postoji i kulturološka komponenta popularnosti beletristike, a razlog je taj što je Ukrajina poznata kao zemlja u kojoj se puno čita književnost. Čitanje beletristike je i način na koji korisnici zaboravljaju svoje životne probleme uranjajući u svijet književnosti. Voditeljica je od korisnika dobila pozitivne komentare na postojanje knjižnice Rusina i Ukrajinaca i to od izbjeglica iz Ukrajine, a to je opisala riječima:

„I puno njih mi je reklo kad su došli, pa to je spas za nas da mi možemo malo čitati, malo zaboraviti na svoje životne probleme.“⁸³

h) Knjižnice za vrijeme pandemije bolesti COVID-19

Slovenska knjižnica je organizirala rad u skladu s epidemiološkom situacijom. Sukladno preporukama, intenziviran je rad na nabavi, stručnoj obradi, pročišćavanju knjižničkog fonda, naglasak je bio i na međuknjižničnoj posudbi, prešlo se je na učenje na daljinu i služenje digitalnim informacijskim izvorima. Što se tiče programa i edukacije voditeljica Vrana je rekla da su oni djelomično realizirani virtualno, no s obzirom na specifičnost provođenja programa Središnje knjižnice Slovenaca dio programa odgođen je za kasnije izvođenje (primjer toga je *Trdinov literarni pohod*, međunarodni okrugli stol u okviru projekta *Obmejnost*, predavanja sa gostima iz Slovenije, *56. seminar slovenskog jezika, kulture i književnosti* itd.). Usluge knjižnice su i dalje ostale dostupne korisnicima, ali su se izvodile prema prilagođenom načinu rada i provođenja programskih aktivnosti. Korisnicima su ponuđene i predstavljene e-usluge i edukacije. U suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Ljubljani, putem projekta koji financira *Ured Vlade Republike Slovenije za Slovence u susjednim državama i po svijetu*, korisnicima je omogućen besplatan upis u Narodnu i sveučilišnu knjižnicu u Ljubljani (*Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani*, NUK). Cilj projekta je bio proširiti slovenski jezik i kulturu izvan granica Slovenije. Upisom u NUK Ljubljana korisnici mogu slobodno pristupiti e-knjigama u sustavu Biblos. Baza nudi pristup slovenskim klasicima, novim knjigama suvremenih slovenskih autora i prijevodima

---

⁸³ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

stranih bestselera, a može se birati između stručne, znanstvene i popularno-znanstvene literature. Osim besplatnog upisa u NUK Ljubljana, korisnicima je omogućen i besplatan upis u Knjižnicu Mirana Jarca te korištenje fizičkih i elektroničkih izvora informacija.⁸⁴

Fokus je bio na poticanju korištenja virtualnih usluga i programa te poticanje korisnika za korištenje digitalnih izvora podataka; a vrijeme pandemije je iskorišteno za reviziju knjižničkog fonda. To se prije svega odnosilo na pročišćavanje i otpis zastarjele knjižnične građe, nabavu novih izdanja te omogućavanju pristupa elektroničkim izvorima informacija. Što se tiče strukture članstva ona se sastoji od starijih korisnika koji imaju potrebu čitanja knjiga na slovenskom jeziku kao načinom povezivanja sa slovenskom kulturom, a s druge strane su korisnici koji zbog različitih uvjeta života dolaze u doticaj sa slovenskim jezikom (npr. posao, studiranje i sl.). Organizacija programa i događanja bila je prilagođena promjenama u načinu poslovanja knjižnice sukladno epidemiološkim mjerama nacionalnog stožera civilne zaštite, a to se prije svega odnosilo na limitiran broj korisnika u prostorima, a tijekom nemogućnosti fizičkog dolaska i boravka korisnika u knjižnici, dio programa realiziran je virtualno. Zbog prelaska na virtualan način rada povećala se potreba za korištenjem računala i online platformi za održavanje knjižničnih programa. Kako bi se knjižnica aktivirala u online sferi i približila korisnicima, stvarali su se sadržaji i postavljali na službenim stranicama knjižnice, a otvorena je i stranica na društvenim mrežama (Facebook stranica Središnje knjižnice Slovenaca). Povećao se broj najava online događanja i objava na društvenim mrežama. Za vrijeme pandemije bila je održana završnica projekta *Europe Readr: the future of living*, čiji inicijator je bilo slovensko Ministarstvo vanjskih poslova za vrijeme slovenskog predsjedanja Vijećem Europske unije u drugoj polovici 2021. godine. Projekt je imao za cilj poticati kulturu čitanja i kritičkog razmišljanja o društvima, budućnosti življenja, te stvaranja javnih prostora za raspravu o problemima sadašnjice poput urbanizma i održivog razvoja, ekoloških politika itd.⁸⁵ Uspješno su realizirani međunarodni projekti s Knjižnicom Mirana Jarca Novo Mesto te ostvaren projekt koji financira *Ured Vlade Republike Slovenije za Slovence u susjednim državama i po svijetu*. Pojačala se suradnja s institucijama, organizacijama, udrugama, prije svega sa Savezom slovenskih društava u RH te Veleposlanstvom Republike Slovenije u Zagrebu. Bila je provedena i anketa s polaznicima tečajeva slovenskog jezika o uspješnosti provođenja tečaja i njihova evaluacija stavova.⁸⁶

---

⁸⁴ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

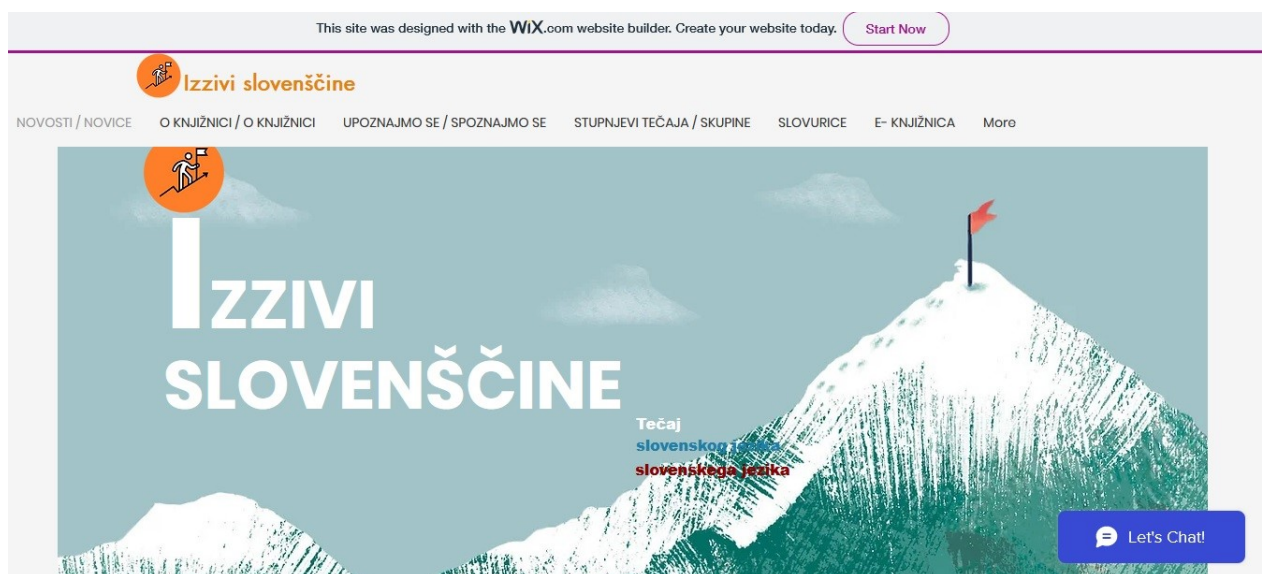
⁸⁵ Europe Readr - Selected projects, <https://www.eunicglobal.eu/news/europe-readr-selected-projects>, pristupljeno: 26. 4. 2023.

⁸⁶ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

Za vrijeme pandemije slovenski tečaj jezika prešao je također u online sferu. U sklopu što boljeg povezivanja s korisnicima otvorena je nova web stranica *Izzivi slovenščine* na kojoj su se objavljujvale obavijesti, materijali i poveznice za predavanja preko Zooma i Google učionice. Online tečaj se provodio za odrasle i za djecu (za djecu se provodio program *Slovurice*). Tečaj se odvijao po grupama za tri stupnja poznavanja slovenskog jezika.⁸⁷ Na otvorenom youtube kanalu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ postavljani su video zapisi o aktivnosti Središnje knjižnice Slovenaca, a jedan video predstavlja načine online učenja slovenskog jezika te upoznavanja sa slovenskom kulturom preko korištenja digitalnih zbirki i portala.⁸⁸ Zamijećen je pad polaznika tečaja slovenskog jezika za vrijeme prve pandemijske 2020. godine. Kada se je nastava održavala uživo 2019. godine tečaj je upisalo 49, a završilo 23 polaznika, dok je 2020. godine tečaj upisalo 35, a završilo samo 10 polaznika.⁸⁹

Slika 8. Web stranica tečaja slovenskog jezika *Izzivi slovenščine*⁹⁰

Slika 9. Slovenski jezik i kultura online – youtube videozapis od 23. travnja 2020. godine⁹¹

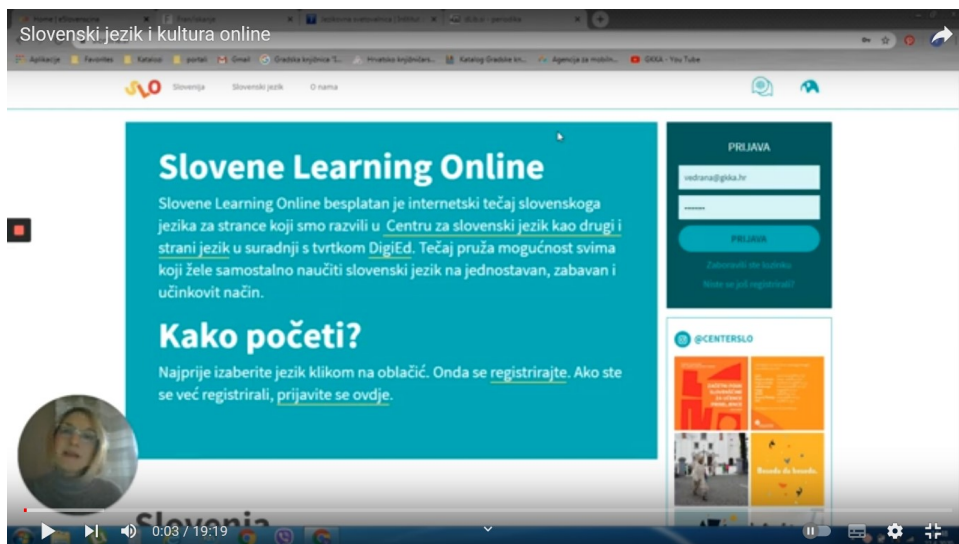
⁸⁷ Izzivi slovenščine, <https://slovenskitecaj.wixsite.com/izzivislovenscine>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁸⁸ Slovenski jezik i kultura online, <https://www.youtube.com/watch?v=Dms9yuZiocA>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

⁸⁹ Šajatović, Lidija. „Virtualno s Gradskom knjižnicom „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac – programi za sve uzraste“, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, Vol. 64 No. 1, (2021): 186.

⁹⁰ Izzivi slovenščine, <https://slovenskitecaj.wixsite.com/izzivislovenscine/va%C5%BEno-pomembno>, pristupljeno: 14. 3. 2023.

⁹¹ Slovenski jezik i kultura online, <https://www.youtube.com/watch?v=Dms9yuZiocA>, pristupljeno: 14. 3. 2023.

Za rad rusinske i ukrajinske knjižnice voditeljica Hlača je odmah navela da osnovna mjera koja se provodila jest da je knjižnica od veljače do svibnja 2020. godine zbog pandemije bila zatvorena za korisnike. Kada su popustile mjere, a knjižnicama je bilo omogućeno da se ponovno otvore, organizirane su izložbe koje su ljudi mogli pratiti bez prevelikih ograničenja. Pokušalo se s održavanjem izlaganja uživo, a za to je bila prenamijenjena jedna dvorana na dječjem odjelu u kojoj su rasporedili stolice u skladu s propisanom razmakom. Korištenje maski i dezinfekcijskih sredstava bilo je obavezno. Kada je donesena odredba da se u knjižnice može ulaziti samo uz pokazivanje Covid potvrde došlo je do pada dolaska korisnika na događaje i u samu knjižnicu. Nakon daljnjeg popuštanja mjera korisnici su se ponovno vratili u knjižnicu te ponovno koriste njene usluge. Voditeljica je za vrijeme pandemije posebnu pažnju posvećivala starijim korisnicima koji su u domovima. Ona je ostala s njima u kontaktu preko mobitela pa je znala donositi knjige i ostaviti na porti u domu za starije osobe pa kada bi korisnici pročitali došla bi po knjige i vratila ih natrag u knjižnicu. Ali napominje kako je takva prakse za starije korisnike uobičajena te da pandemija nije utjecala na provođenje takve prakse.⁹²

Na potpitanje je li knjižnica provodila kakve online aktivnosti preko platformi poput Zooma ili Google Meetsa voditeljica je odgovorila da su to imali u sklopu Knjižnica grada Zagreba, ali da online aktivnosti preko navedenih platformi nisu bile provodene s korisnicima rusinske i ukrajinske knjižnice. Voditeljica koristi online platforme za poslovne potrebe, pa je navela primjer kada su je nedavno zvali iz Pule da sudjeluje u događaju koji je bio vezan za Ukrajinke, pa je prisustvovala preko Zooma, a također sudjeluje u događajima preko Zooma i s drugim knjižnicama diljem Hrvatske za manifestacije koje su vezane uz Rusine i Ukrajinke

⁹² Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

ili pitanja koje se tiču knjižnica nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Razlog zašto nisu bili organizirani neki online susreti s korisnicima jest da nema kontakata od korisnika poput mail adresa da bi pozvala potencijalno zainteresirane korisnike. Online aktivnost koja je bila provedena jest objavljivanje biltena s novim nabavljenim knjigama, a problem se ponovno pojavio što u *Zakiju* nema mogućnosti pisanja na ćirilici već se mora transliterirati, te time se ograničava pisanja onoga što se želi i na koji način. Bilteni su bili popraćeni opisom, ali to se pokazalo nepraktično jer, prema riječima voditeljice, korisnici već manje-više znaju što ih zanima, pogledaju u katalogu, a najviše njih voli doći pogledati što ima u knjižnici, posuditi knjigu ili nazvati knjižnicu i pitati imaju li za posudbu neku od željenih knjiga. Prema njenom mišljenju bilteni su se pokazali kao slabi nadomjestak fizičkog kontakta u knjižnici između knjižničara i korisnika.⁹³

i) Problemi u radu knjižnica

Govoreći o problemima s kojima se slovenska knjižnica suočava voditeljica je rekla sljedeće:

„Osnovni je problem što se broj Slovenaca kao takvih u Hrvatskoj jako smanjio. Mi (knjižničari) se onda pitamo koja je naša uloga da održimo naše odjele unutar pojedinih knjižnica. Ali onda shvaćamo da se danas nalazimo u multikulturalnom društvu koje je važno za prožimanje tih kultura, ne smijemo zanemariti te manjinske kulture. Osobito sada u ovom stoljeću u ovim svim previranjima. Važno je da netko brine i o onim manjinskim kulturama koje žive u Hrvatskoj.“⁹⁴

Voditeljica Vrana ima mišljenje da je posao knjižničara manjinskih knjižnica utoliko teži zato što imaju manji broj korisnika, zastupaju manjinsku kulturu, te stoga stalno moraju pronalaziti načine kako privući korisnike i truditi se da manjinske knjižnice budu vidljive što je moguće većoj grupi korisnika:

„Taj posao je specifičan knjižničarski posao koji zahtjeva i drukčijih vještina nego klasični knjižnični posao koji se tiče posudbe knjiga i organiziranja događanja. Tu si uvijek siguran da ćeš imati korisnike. Tu si uvijek siguran da ćeš imati posjećena predavanja, događanja, da će ljudi uvijek dolaziti i čitati knjige. A ovdje se moraš posebno nekako truditi i izboriti da se vidiš, da budeš vidljiviji. Da ljudi u našoj sredini znaju: Aha, ako tražimo nešto na slovenskom to mogu naći u karlovačkoj knjižnici.“⁹⁵

---

⁹³ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

⁹⁴ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁹⁵ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

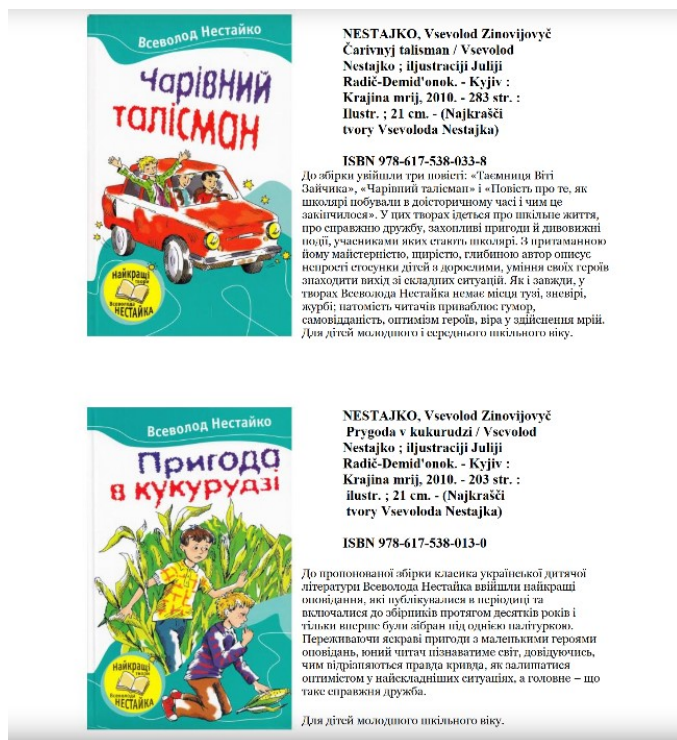
Jedno od rješenja kako povećati broj korisnika jest što je građa manjinskih knjižnica dostupna svim korisnicima. Tako u slučaju slovenske knjižnice tko god je korisnik i član karlovačke gradske knjižnice ima mogućnost posudbe građe iz slovenske knjižnice. Tako se korisnicima omogućava posudba građe i iz slovenske knjižnice bez da se moraju zasebno učlanjivati i u nju. Također, slovenska knjižnica pokušava uhvatiti korak s digitalnim dobom te su aktivirali profil na Youtube kanalu i imaju vlastitu Facebook stranicu koja se pokazala važnim aspektom za vrijeme pandemije i zatvaranja. Isto tako korisnici imaju mogućnost posudbe e-knjige, a oni koji su pripadnici slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj imaju preko novomeške knjižnice mogućnost besplatnog pristupa e-knjigama na slovenskom, slovenskoj bazi *Biblos*, kao i pravno na besplatan upis u NUK kao i korištenje svih dostupnih izvora podataka, poput online baza podataka, e-knjiga itd.⁹⁶ I u ovom primjeru se ponovno pokazuje suradnja između slovenskih i hrvatskih knjižnica te koliko je dobra međunarodna suradnja važan aspekt funkcioniranja knjižnica nacionalnih manjina. Sve do sada navedene pogodnosti koje slovenska strana radi u potpomaganju održavanja i promoviranja slovenske knjižnice u Hrvatskoj daje Središnjoj knjižnici Slovenaca dodatne mogućnosti u načinu promoviranja knjižnice, očuvanja slovenske kulture, ali i pruža veći opseg djelovanja. Ako je knjižnica s materijalne strane osigurana (npr. redovni put nabave knjižnične građe iz slovenskih knjižnica, besplatno članstvo pripadnicima slovenske manjine iz Hrvatske u slovensku nacionalnu knjižnicu) onda se i sama knjižnica može fokusirati na bavljenje drugim oblicima djelovanja bez brige o materijalnim mogućnostima opstanka.

S druge strane problemi rusinske i ukrajinske knjižnice su više materijalne prirode te nisu vezani uz pitanje brojnosti rusinske i ukrajinske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Kao prvi problem voditeljica navodi nemogućnost upisivanja na ukrajinskom jeziku u *Zaki* koji nije prilagođen pisanju na ćirilici nego mora stalno provoditi transliteraciju. Dodatan problem je taj što se ne može nabaviti e-knjiga jer su one na ukrajinskom (ćirilici), a nema materijalnih mogućnost za plaćanje licenci. Obavijesti o knjigama koje izdaju rusinske i ukrajinske udruge bile su postavljane na službene stranice Gradske knjižnice kao i linkovi za ukrajinske filmove. Na službenim stranicama Gradske knjižnice postavljani su i bilteni s nabavljenim knjižničnim naslovima na ukrajinskom jeziku.⁹⁷

---

⁹⁶ Kovač Vrana, Intervju, 15. 2. 2023.

⁹⁷ Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, <https://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/odjeli-265/sredisnja-knjiznica-rusina-i-ukrajinaca-republike-hrvatske/792>, pristupljeno: 26. 4. 2023.

Slika 10. Bilten prinova knjiga za djecu Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske⁹⁸

Problem s kojim se suočava rusinska/ukrajinska knjižnica jest nedostatak prostora. Knjižnica Rusina i Ukrajinaca nema vlastiti prostor već su knjige i ostala građa smješteni u zaseban kut prostorije zagrebačke Gradske knjižnice na Starčevićevom trgu, a voditeljica je to komentirala riječima:

„No najveći problem je nedostatak prostora. Ja za knjižnicu Rusina i Ukrajinaca nemam svoj zaseban prostor da sam ja tamo, moje knjige, da čovjek može kod mene doći i riješiti što mu je potrebno. Dok ne bude sagrađena nova knjižnica, središnja knjižnica neće imati svoj prostor. U planu za novu knjižnicu predviđen je zaseban mali odjel, te se nadam da će to biti rješenje prostornih problema s kojima se knjižnica sada suočava.,,⁹⁹

U slučaju knjižnice Rusina i Ukrajinaca problemi su na materijalnoj strani (nedostatak prostora, problem nabave e-knjiga i knjižnične građe) kao i neprilagođenost sustava *Zaki* jezicima koji nisu na latinici. Treba napomenuti da ni slovenska knjižnica u sklopu Gradske knjižnice Karlovac nije imala zaseban prostor već je bila smještena u sklopu Informativno-posudbenog odjela na zaseban pult. Međutim, početkom 2023. godine slovenska knjižnica je

⁹⁸ Bilten prinova knjiga za djecu Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, https://issuu.com/knjiznicegradzagreba/docs/bilten_2015_djeca_pdf?utm_medium=referral&utm_source=www.kgz.hr, pristupljeno: 26. 4. 2023.

⁹⁹ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

premještena s Informativno-posudbenog odjela u prostor odjela za Audio-vizualnu građu te je dobila zaseban odvojen prostor za svoju građu i korisnike. Problem prostora rusinsko-ukrajinske knjižnice nazire se izgradnjom nove zgrade međutim, kako je navela i sama voditeljica Hlača, rješenje problema prostora će do tada pričekati.

j) Knjižnice za vrijeme rata u Ukrajini

S obzirom na to da Središnja knjižnica Slovenaca nije organizirala posebne programe za izbjeglice iz Ukrajine, većina odgovora za ovo poglavlje odnosi se na programe Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca i Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu.

Karlovačka knjižnica prilagodila je svoj već postojeći program koji je provodila s drugim azilantima, a tiče se učenja hrvatskog jezika. Naime, u sklopu karlovačke gradske knjižnice od 2021. godine provodi se neformalni tečaj učenja hrvatskog jezika za azilante. Isprva je tečaj zamišljen da se sirijske obitelji koje su došle na područje grada Karlovca integriraju u društvo, a učenje hrvatskog jezika bio je jedan vid integracije. Na tečaju koji se i dalje provodi zamijećeno je da su počele dolaziti i osobe koje su došle iz Ukrajine, pa je tečaj primio i novopridošle osobe kao svoje polaznike. Knjižnica je nabavila veoma malen broj knjiga na ukrajinskom jeziku. Knjižnična građa koja je dobivena odnosi se na malen broj dječjih slikovnica i knjiga na ukrajinskom namijenjenima djeci predškolskog i školskog uzrasta (svega 10-ak knjiga). Karlovačka knjižnica dobiva pozive od drugih knjižničnih ustanova iz Hrvatske s upitom imaju li kakvu građu na ukrajinskom jeziku, ali s obzirom na iznimno malen kapacitet knjiga knjižnica ne može puno na tome polju učiniti. Knjižnica je dobila slikovno-frazemski ukrajinsko-hrvatski rječnik s najčešćim frazama koje se koriste u ukrajinskom i hrvatskom (npr. Dobar dan, Dobra večer itd.) koji su popraćeni slikama. Ti rječnici su dostupni za korištenje i mogu se slobodno uzeti.¹⁰⁰

Što s tiče knjižnice Rusina i Ukrajinaca, podatka o preciznom broju korisnika nema (što je rečeno i u prethodnom setu pitanja pitanju kako knjižnica nema vlastite članove nego su oni članovi KGZ-a pa stoga nije moguće pratiti broj članova), ali je uočeno kako je posudba jako narasla. Preko statistike posudbe vidljivo je kako se broj posudbi utrostručio. Prije dolaska izbjeglica iz Ukrajine broj posudbi knjiga iz knjižnice Rusina i Ukrajina kretao oko 127 posudbi godišnje. S time da treba napomenuti da je jedan dio knjiga raspoređen kod ostalih knjižnica i udruga te tamo nije moguće pratiti kako se kreće broj posudbi. Ako se sagleda

---

¹⁰⁰ Kovač Vrana, Intervju, 14. 3. 2023.

samo Gradsku knjižnicu na trgu Ante Starčevića u Zagrebu onda se posudba kreće oko 127 knjiga te 30-ak CD-a godišnje. Od početka rata u Ukrajini pa do prosinca 2022. godine zabilježeno je 360 i nešto posudbi, osobito je nagli porast bio od 3. mjeseca kada su počeli intenzivno pristizati izbjeglice iz Ukrajine, a porastao je i broj posudbi jedinica audio građe koji se kretao oko 40-ak posudbi. Glazbena građa se uvijek posuđuje, to se nije promijenilo. S dolaskom ljudi iz Ukrajini posudba knjiga i CD-ova je u porastu, a voditeljica se priprema na reviziju te CD-ove kao građu više neće primati. Uočila je kako je došlo do posuđivanja gramofonskih ploča te su ih knjižničari morali ponovno izvaditi iz spremišta i učiniti dostupnijima korisnicima.¹⁰¹

Mjere kojih se pridržava knjižnica Rusina i Ukrajinaca bile su donesene od strane KGZ-a. To je prije svega besplatan upis na razini knjižnice. Zatim, za izbjeglice koje su smještene u domovima u Zagrebu vrijeme posudbe građe je produženo s 21 na 90 dana te ono vrijedi za cijeli fond rusinske i ukrajinske knjižnice. Broj dana posudbe je produžen kako bi se ljudi osjećali komfornije zato što se uočilo da neki od korisnika znaju otputovati i onda doći natrag nakon dužeg vremena, pa da ne osjećaju pritisak zbog malog roka posudbe. Korisnici znaju knjige međusobno posuđivati jedni drugima, pa dok se vrati u ruke prvotnog korisnika zna proći dosta vremena. Između ostalog spomenuti program *U knjižnicu na kavu* je jedan od načina kako pristupiti izbjeglicama iz Ukrajine, naučiti ih hrvatski jezik, običaje i kulturu, te im učiniti im boravak u Hrvatskoj što je moguće ugodnijim. *U knjižnici na kavu* održava se jednom mjesečno i to petkom na kraju radnog vremena. Na radionicama sudjeluje voditeljica koja vodi razne programe. Jednom su za vrijeme božićnih blagdana radili kekse i upoznali se s hrvatskim božićnim običajima i kulturom.¹⁰²

Na upit da li se knjižnična građa iz Ukrajine zbrinjava u Hrvatskoj voditeljica je odgovorila kako za takvo nešto nije čula. Mišljenja je da ona mjesta u Ukrajini koja su stradala u ratu da su tamo najvjerojatnije i knjige stradale zajedno s njima, jer se invazija dogodila iznenada te zasigurno nije bilo vremena za zbrinjavanje knjižnične građe. U onome dijelu Ukrajine koji nije pogođen ratnim stradanjima, pritom je naglasila mišljenje svojih kolega knjižničara iz Ukrajine, knjižnice rade normalno te u tim dijelovima Ukrajine nema potrebe za zbrinjavanjem građe. Uglavnom nije upoznata da postoji neki projekt o zbrinjavanju građe. Ona vjeruje da ako postoji potreba za zbrinjavanjem neke knjižnične građe da je ona vjerojatno prebačena u knjižnice bliže Kijevu, Lavovu, prema središnjem ili zapadnom dijelu

---

¹⁰¹ Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

¹⁰² Todorčev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

Ukrajine. Zaključuje kako nije bilo potrebe građu premještati iz Ukrajine u Hrvatsku.¹⁰³ Treba napomenuti da postoji jedan projekt kojeg je pokrenula supruga Vladimira Zelenskog kao pomoć ukrajinskim izdavačima. Cilj projekta jest da ukrajinsko Ministarstvo kulture otkupljuje knjige od ukrajinskih izdavača i onda po knjižnicama diljem svijeta (tamo gdje se uoči koncentracija ukrajinskih izbjeglica) raspoređuje knjige na ukrajinskom jeziku. Tim projektom su bile obuhvaćene i knjižnice u Hrvatskoj, uključujući i Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca. Knjige iz Ukrajine koje su bile dovezene na Velesajam u Zagrebu za vrijeme održavanja *Interlibera* bile su raspodijeljene po knjižnicama u Hrvatskoj, uključujući i Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca. Voditeljica je ponovno naglasila kako se taj projekt provodi u cijelom svijetu s ciljem da knjige na ukrajinskom dođu u knjižnice i ona mjesta gdje ima Ukrajinaca, izbjeglica, kako bi ukrajinski korisnici imali literaturu na ukrajinskom. U sklopu navedenog projekta Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca dobila je 10-ak knjiga.¹⁰⁴

Primijećeno je kako se ljudi dolaze informirati u knjižnici. To je osobito bilo izraženo u prvo vrijeme kada je bio pojačan val izbjeglica. U knjižnicu su dolazili pitati gdje mogu pronaći neki tečaj, kako i do kojeg doktora mogu otići, gdje se prijaviti, kako putovati itd. Uglavnom, bilo koja informacija koja je njima tada bila potrebna. Izbjeglice su se u prvim danima često znali informirati i u udrugama nacionalnih manjina. U knjižnici je najčešći upit bio ima li knjižnica tečaj hrvatskog jezika. Pošto knjižnica nema organiziran tečaj hrvatskog korisnike su dalje usmjeravali u školu jezika *Červona kalina* koja ima tečaj hrvatskog jezika za govornike ukrajinskog jezika, a u knjižnicu dolaze prakticirati svoja usvojena znanja na radionicama *U knjižnicu na kavu*.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Todorcev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

¹⁰⁴ Todorcev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

¹⁰⁵ Todorcev Hlača, Intervju, 11. 4. 2023.

8. Zaključak

Održavanjem manifestacija, izložbi, skupova i različitih vrsta događaja obje knjižnice nastoje pokazati svoje postojanje što je moguće široj javnosti koja ne pripada samo manjinskoj skupini za čije potrebe su knjižnice primarno i namijenjene. Iz intervjua se ukazala važnost suradnje s institucijama i knjižnicama iz matičnih zemalja. Slovenska knjižnica se pokazala kao primjer ostvarenja prisne suradnje sa slovenskim knjižnicama (primarno suradnja s knjižnicom Milana Jarca iz Novog Mesta), slovenskim državnim institucijama (Ministarstvom kulture) i slovenskom ambasadam u Zagrebu. Pokazalo se jasnim kako je suradnja s državnim institucijama važan aspekt obnavljanja knjižničkog fonda, održavanja manifestacija, održavanje djelovanja knjižnica javnim, ali i ukazivanja na važnost koje manjinske knjižnice imaju u Hrvatskoj. S druge strane knjižnica Rusina i Ukrajinaca nema suradnju s ukrajinskim državnim institucijama, bilo da s radilo o knjižnicama ili tijelima javne vlasti, te stoga je njen domet i rad znatno ograničen negoli što je slučaj sa slovenskom knjižnicom.

Knjižnice održavanjem manifestacije nastoje prikazati kulture manjinske skupine i učiniti ih vidljivijim korisnicima knjižnice i svim onima koji su za to zainteresirani. Jedan od aspekta očuvanja i omogućavanja vidljivosti manjinske kulture jest očuvanje jezika održavanjem jezičnih tečajeva. Slovenska knjižnica je pokazala da postoji interes za učenje slovenskog jezika, neovisno jesu li to poslovni razlozi, studenti koji se obrazuju u Sloveniji, ili čak i učenje slovenskog jezika od strane djece. Tu opet treba naglasiti važnost sudjelovanja državnih institucija matice zemlje jer projekt učenja jezika je financiran od strane slovenske vlade, dok u slučaju rusinske i ukrajinske knjižnice tečajevi jezika se ne održavaju. Ista stvar je i s nabavom knjižnične građe, bez pomoći drugih knjižnica teže se dolazi do potrebne knjižnične građe (rusinska i ukrajinska knjižnica se suočava s tim problemom). Jedan od vidova nadilaženja problema jest suradnja s udrugama nacionalnih manjina koje predstavljaju važan aspekt suradnje, bilo da se radi o održavanju manifestacija ili popunjavanja knjižničkog fonda.

Problemi koje su voditeljice istaknule u radu svojih knjižnica su potpuno različiti, a proizlaze iz položaja u kojima se njihove knjižnice nailaze. Budući da slovenska knjižnica ima uspješnu suradnju sa slovenskim institucijama i slovenskim udrugama nacionalnih manjina u Hrvatskoj, problemi nisu toliko iz materijalne nesigurnosti koliko zbog pada broja pripadnika slovenske manjine u Hrvatskoj i dovođenja općenito u pitanje svrhe i cilja Središnjih knjižnica nacionalnih manjina. Nadilaženje problema nazire su u omogućavanju veće

dostupnosti knjižnice, bilo u vidu dostupnosti građe ili njenih manifestacija, dostupnim što je moguće većoj grupi korisnika, koji će prepoznati potencijal takvih knjižnica. S druge strane rusinska i ukrajinska knjižnica imaju materijalnih problema, od nedostatka prostora do nesuradnje s ukrajinskim institucijama čime se rad knjižnice znatno otežava.

Za vrijeme pandemije obje knjižnice su se pridržavale pravila stožera te su ovisile i o odlukama knjižnica u čijem su se sastav nalazile. To je uključivalo zatvaranje knjižnice, prelazak na online način rada, nakon laganog otvaranja to je značilo pridržavanje razmaka, nošenje maski itd. Iako, i tu se uočila razlika. Slovenska knjižnica se znatno više uključila u digitalan način rada, otvaranjem Facebook stranice za svoje korisnike, objavljivanjem video-zapisa na youtube kanalu karlovačke knjižnice, otvaranjem web-stranice za tečaj slovenskog jezika, dok je ukrajinska knjižnica, što se tiče online sfere, pokušala s korištenjem biltena, no to se u praksi pokazalo kao nedovoljan potez. Rusinska i ukrajinska knjižnica nastojala je, koliko je to moguće, korisnicima fizički omogućiti korištenje građe, pa čak i osobnim nošenjem knjiga korisnicima u njihovo mjesto prebivališta (staračke domove). Iz toga vidimo da je slovenska knjižnica prešla skoro pa potpuno na digitalan način rada, rusinska i ukrajinska knjižnica nastojala je kombinirati online i fizički način rada, s neuspjelim online formatom, ali fizičkim koji se izgledao pokazao djelotvornim za ciljanu skupinu korisnika.

Za pomoć izbjeglicama iz Ukrajine knjižnice su poduzele različite mjere. Karlovačka gradska knjižnica te središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca su obje primile male količine knjižnične građe na ukrajinskom (10-ak knjiga) te ostaje vidjeti hoće li knjižnice dobiti neku novu knjižničnu građu. U karlovačkoj knjižnici su se ukrajinske izbjeglice priključile postojećem tečaju hrvatskog jezika, dok je rusinska i ukrajinska knjižnica organizirala susrete (*U knjižnicu na kavu*) kao vid upoznavanja s hrvatskim jezikom i kulturom te se ne radi o organizaciji jezičnog tečaja hrvatskog jezika. KGZ je osobama iz Ukrajine dopustio i besplatno učlanjenje u knjižnicu.

Zaključno se može reći da analizirane središnje knjižnice nacionalnih manjina nastoje pokazati svoje djelovanje što je moguće većem broju korisnika (ne samo pripadnicima njihovih nacionalnih manjina) održavanjem manifestacija, a problemi s kojima se susreću (pad pripadnika nacionalnih manjina, financijske i materijalne poteškoće) se lakše mogu prevazići u suradnji s drugim knjižnicama, tijelima državne vlasti i udrugama. Razlozi zašto slovenska knjižnica ima bolju suradnju sa slovenskim institucijama negoli rusinska i ukrajinska knjižnica s ukrajinskim institucijama svakako je i geografska blizina Slovenije i Hrvatske te trenutno bolja ekonomska i politička situacija u Sloveniji negoli što je ona u

Ukrajini, osobito sada zbog ratnog stanja u Ukrajini. Slovenska knjižnica je pokazala znatnu suradnju s prethodno navedenim akterima, dok rusinska i ukrajinska knjižnica ostvaruje samo suradnju s udrugama nacionalnih manjina.

9. Literatura

Monografije i članci

Bišćan, Frida. *Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ – Karlovac 1838. – 2008. prilozi za povjesnicu*. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić, 2008).

Bišćan, Frida i Vedrana Kovač Vrana. *Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj povodom 20-te obljetnice*. Karlovac: Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac, 2013.

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Kovačević, Jasna. *Narodna knjižnica – Središte kulturnog i društvenog života*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2017.

Lamza Posavec, Vesna. *Metodologija društvenih istraživanja – temeljni uvidi*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2021.

Marvasti, Amir B. *Qualitative Research in Sociology. An Introduction*. London: SAGE Publications, 2004.

Milas, Goran. *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap, 2005.

Rajter, Željko. „CROLIST WWW OPAC“, <http://www.unibis.hr/hbd.htm>, pristupljeno: 25.4.2023.

Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Šajatović, Lidija. „Virtualno s Gradskom knjižnicom „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac – programi za sve uzraste“. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, Vol. 64 No 1 (2021): 175-199.

Todorcev Hlača, Katarina. *Dvadeset i pet godina Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u RH 1995. – 2020*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica, 2021).

Todorcev Hlača, Katarina. „Strategija razvoja središnjih knjižnica nacionalnih manjina unutar mreže narodnih knjižnica“. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske*, Vol. 58 No 1-2 (2016): 45-66.

Vujević, Miroslav. *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2002.

Web-stranice:

Bilten prinova knjiga za djecu Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, https://issuu.com/knjinicegradzagreba/docs/bilten_2015_djeca_pdf?utm_medium=referral&utm_source=www.kgz.hr, pristupljeno: 26. 4. 2023.

Europe Readr - Selected projects, <https://www.eunicglobal.eu/news/europe-readr-selected-projects>, pristupljeno: 26. 4. 2023.

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić Karlovac, <https://gkka.hr/?event=slovurice-tecaj-slovenskog-jezika-za-najmlade-predstava-i-radionica>, pristupljeno: 9. 3. 2023.

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, Facebook objava 24. listopada 2021.: <https://www.facebook.com/KnjiznicaKarlovac/photos/a.869471106428231/6326837257358228/>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Izložba i promocija monografije „Hinko Krapek – čovjek svoga doba“, <https://gkka.hr/?p=10171>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Izložba „Pišem, jer pisati moram“ u salonu Ljudevita Šestića: <https://trend.com.hr/2021/10/26/izlozba-pisem-jer-pisati-moram-u-salonu-ljudevita-sestica/>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Izzivi slovenščine, <https://slovenskitecaj.wixsite.com/izzivislovenscine>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Izzivi slovenščine, <https://slovenskitecaj.wixsite.com/izzivislovenscine/va%C5%BEno-pomembno>, pristupljeno: 14. 3. 2023.

Otvoren Ukrajinski dom u Zagrebu: <https://www.zagreb.hr/otvoren-ukrajinski-dom-u-zagrebu/180812>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Predstavljanje knjige, <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/predstavljanje-knjige-12457/25135>: pristupljeno: 20. 5. 2023.

Radna grupa za manjinske knjižnice, https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/41/, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Republika Hrvatska – Ministarstvo unutarnjih poslova. Hrvatska za Ukrajinu: <https://hrvatskazaukrajinu.gov.hr/>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Rusini – Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/rusini-i-ukrajinci/370>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Samostalna izložba likovnih radova Mojca Svetic Radočaj, <https://gkka.hr/?event=samostalna-izlozba-likovnih-radova-mojca-svetic-radocaj>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Slovenski jezik i kultura online, <https://www.youtube.com/watch?v=Dms9yuZiocA>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Slovenski kulturni praznik Prešernov dan / koncert Katje Porovne Silič, akademske gitaristice iz Ljubljane, <https://gkka.hr/?event=slovenski-kulturni-praznik-presernov-dan>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Slovenski parlamentarci darovali knjige Središnjoj knjižnici Slovenaca u Hrvatskoj, <https://karlovacki.hr/slovenski-parlamentarci-darovali-knjige-sredisnjoj-knjiznici-slovenaca-u-hrvatskoj/>, pristupljeno: 20. 5. 2023

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, <https://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/odjeli-265/sredisnja-knjiznica-rusina-i-ukrajinaca-republike-hrvatske/792>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Središnja knjižnica Slovenaca u RH: https://gkka.hr/?page_id=1960, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Središnja knjižnica Slovenaca u RH, Tečaj slovenskog jezika za odrasle, Facebook objava od 25. ožujka 2019. godine: https://www.facebook.com/sloka.karlovac/photos/a.470236553485922/567854657057_444/, pristupljeno: 9. 3. 2023.

Središnje knjižnice nacionalnih manjina, <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijevo/kulturne-djelatnosti-186/knjiznicna-djelatnost-361/sredisnje-knjiznice-nacionalnih-manjina/525>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Ukrajinci - Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/ukrajinci/1103>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, <https://www.gov.si/drzavni-organi/vladne-sluzbe/urad-vlade-za-slovence-v-zamejstvu-in-po-svetu/>, pristupljeno: 26. 4. 2023.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 5: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 15: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Vlada Republike Hrvatske – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/352>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Zavičajna zbirka Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH, pristupljeno: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/zavicajna-zbirka-sredisnje-knjiznice-rusina-i-ukrajinaca-rh/55020>, 12. 3. 2023.

Zavičajna zbirka Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca RH, <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/zavicajna-zbirka-sredisnje-knjiznice-rusina-i-ukrajinaca-rh/55020>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, članak 6: <https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEicama-i-knji%C5%BEi%C4%8Dnoj-djelatnosti>, pristupljeno: 7. 3. 2023.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, članak 33: <https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEicama-i-knji%C5%BEi%C4%8Dnoj-djelatnosti>, pristupljeno: 25. 4. 2023.

7. Trdinov literarni pohod, <https://gkka.hr/?p=5545>, pristupljeno: 12. 3. 2023.

Sažetak

Usporedba Središnje knjižnice Slovenaca u Karlovcu i Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca u Zagrebu

Knjižnice kao kulturne i obrazovne ustanove su otvorene svim korisnicima. Neke od knjižnica su specijalizirane za obavljanje određenih zadaća koje odgovaraju određenoj vrsti korisnika, a u to se ubrajaju i središnje knjižnice nacionalnih manjina koje djeluju na području Republike Hrvatske. Knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj su službeno osnovane 1991. godine i to odlukom Vladinog ureda za nacionalne manjine i Razvojne službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK). Cilj ovog diplomskog rada je istražiti i usporediti rad Središnje knjižnice Slovenaca koja djeluje u sastavu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac te Središnje knjižnice Rusina i Ukrajinaca koja djeluju u sastavu Knjižnica grada Zagreba. Ove dvije knjižnice odabrane su za usporedbu jer su obje knjižnice u sastavu narodnih knjižnica a usto su knjižnice slavenskih nacionalnih manjima u Hrvatskoj. Metoda korištena u diplomskom radu jest intervju s voditeljicama navedenih Središnjih knjižnica nacionalnih manjina. U intervjuima je postavljen osnovni set pitanja za obje knjižnice i zaseban za knjižnicu Rusina i Ukrajinaca koji se tiče okolnosti rada uzevši u obzir izbijanja nedavnog rata u Ukrajini. Zasebno pitanje je postavljeno i za karlovačku knjižnicu o mjerama koje su poduzete za izbjeglice iz Ukrajine.

Ključne riječi: nacionalne manjine, Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca, ukrajinska nacionalna manjina, rusinska nacionalna manjina, slovenska nacionalna manjina, intervju

Summary

Comparison of the Central Library of Slovenes in Karlovac and the Central Library of Rusyns and Ukrainians in Zagreb

Libraries as cultural and educational institutions are open to all users. Some of the libraries are specialized in performing certain tasks that correspond to a certain type of user, and this includes the central libraries of national minorities operating in the territory of the Republic of Croatia. Libraries of national minorities in the Republic of Croatia were officially founded in 1991. by the decision of the Government Office for National Minorities and the Development Service of the National and University Library in Zagreb (NSK). The aim of this diploma thesis is to investigate and compare the work of the Central Library of Slovenes, which operates as part of the City Library "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, and the Central Library of Rusyns and Ukrainians, which operates as part of the Libraries of the City of Zagreb. These two libraries were chosen for comparison because both libraries are part of national libraries and are also libraries of Slavic national minorities in Croatia. The method used in the diploma thesis is an interview with the heads of the mentioned Central Libraries of National Minorities. In the interviews, a basic set of questions was asked for both libraries and a separate one for the library of Rusyns and Ukrainians concerning the working conditions, taking into account the outbreak of the recent war in Ukraine. A separate question was also asked about the Karlovac library about the measures taken for refugees from Ukraine.

Key words: national minorities, Central library of Rusyns and Ukrainians, Ukrainian national minority, Rusyn national minority, Slovene national minority, interview